

Jana Honzíková & Vít Zouhar

Mig' Franku :

Dear Frank: (II.)

Dopisy Bohuslava Martinů Franku Rybkovi
z let 1955 až 1959

Bohuslav Martinů's letters to Frank Rybka
from 1955 to 1959

Mig' Frank:

Dear Frank: (II.)

Jana Honzíková & Vít Zouhar

Mig' Franku ;

Dear Frank: (II.)

Dopisy Bohuslava Martinů Franku Rybkovi
z let 1955 až 1959

Bohuslav Martinů's letters to Frank Rybka
from 1955 to 1959

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PALACKÝ UNIVERSITY OLMOUC

OLMOUC 2025

K tisku doporučili:
Reviewed and recommended by:
doc. MgA. et Mgr. Monika Holá, Ph.D.
Mgr. Jaromír Synek, Ph.D.

Vydáno za finanční podpory Grantové agentury České republiky GAČR v rámci projektu Kritická edice korespondence Bohuslava Martinů. Druhá část. Rodině, Franku Rybkovi a Karlu Šebánkovi, 22-24782S.

Published with the kind support of the Czech Science Foundation (GAČR) as a part of the project The Bohuslav Martinů's Correspondence. Critical Edition: Second Part. To His Family, Frank Rybka and Karel Šebánek, 22-24782S.

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

Unauthorized use of the work is a breach of copyright and may be subject to civil, administrative or criminal liability.

© Jana Honzíková & Vít Zouhar, 2025
Translation © Thomas Prentis, 2025
© Palacký University Olomouc, 2025

1. vydání
First Edition

DOI: 10.5507/pdf.25.24465432
ISBN 978-80-244-6543-2 (print)
ISBN 978-80-244-6544-9 (online: iPDF)

ÚVODEM

INTRODUCTION

Korespondence Bohuslava Martinů (1890–1959) chrámovému varhaníkovi, violoncellistovi, sbormistru, hudebnímu pedagogovi, ale zejména blízkému příteli Franku Rybkovi (1895–1970) z let 1941–1959 představuje svou otevřeností a bezprostředností výjimečně přímočarý pohled na skladatelovy postoje, život a tvorbu.¹ Tento soubor dopisů, které byly odesílány a adresovány ve 40. a počátkem 50. let ve Spojených státech a po roce 1952 v západní Evropě, nebyl zpočátku ovlivněn obavami Martinů z cenzury ani z pohledů jiných nežádoucích čtenářů. Rybkovi proto 6. září 1953 s nadsázkou napsal: „*Kdyby naše dopisy někdo četl tak by nás hned poslali asi do Sibíře.*“² Přestože si Martinů byl později vědom, že některá jejich společná dobrodružství sledovala jeho žena Charlotte Martinů,³ o čemž svědčí drobné jinotaje a narážky v jeho listech, patří tato

¹ Tato kapitola navazuje na první díl *Milý Franku (I): Dopisy Bohuslava Martinů Franku Rybkovi z let 1941 až 1954* (Honzíková–Zouhar, 2023).

² Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 6. září 1953 (CBM, PBM Kfr 1257).

³ „*Prosím tě nezmiňuj se stále o R, ty víš že mi to všechno čte a pak mám peklo.*“ (CBM, PBM Kfr 1268). Takto žádal Martinů 22. července 1954 Franka Rybku, aby se v dopisech nezmiňoval o jeho důvěrné přítelkyni Rosalii Barstow. Oním čtenářem, kterého měl skladatel na mysli, byla jeho žena Charlotte Martinů. Proto Rybkovi v té době jen naznačoval své pobyty, plány nebo cesty do Itálie, kde jeho přítelkyně pobývala, a psal mu v jinotajích o „*vedlejší zemi*“ (CBM, PBM Kfr 1263) nebo „*sousední zemi*“ (CBM, PBM Kfr 1274).

The correspondence between Bohuslav Martinů (1890–1959) and the church organist, violoncellist, choirmaster, music teacher, but above all, his close friend Frank Rybka (1895–1970) from the years 1941–1959, often surprises due to the frankness and exceptionally direct view of the composer’s attitudes, life and work.¹ This collection of letters, which was addressed and posted in the 1940s and early 1950s in the United States and after 1952 in Western Europe, remained earlier uninfluenced by either Martinů’s censorship worries or the opinions of any unwanted readers. He wrote as much to Rybka on 6 September 1953: “*If anyone read our letters they’d send us straight to Siberia.*”² And despite later being aware that his wife Charlotte Martinů was following³ some of their joint adventures, as seen in various light allusions, this correspondence nevertheless remains one of Bohuslav Martinů’s most open written self-expressions.

In 1941, Frank Rybka became the composer’s close friend, someone he was able to share the joys of life with,

¹ This chapter is a follow-up to the first volume *Dear Frank (I): Bohuslav Martinů’s letters to Frank Rybka from 1941 to 1954* (Honzíková–Zouhar, 2023).

² Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 6 September 1953 (CBM, PBM Kfr 1257).

³ “*Please don’t keep mentioning R, you know that she reads all my stuff and then I get hell.*” (CBM, PBM Kfr 1268). Martinů made this request not to mention his girlfriend Rosalie Barstow on 22 July 1954. The reader the composer had in mind was his wife, Charlotte Martinů. This is why he only hinted at his stays, plans or trips to Italy to Rybka, since that was where his girlfriend lived, for example when alluding to a “*neighbouring country*” (CBM, PBM Kfr 1263, 1274).

korespondence k nejotevřenějším písemným projektům skladatele.

Frank Rybka se stal důvěrným přítelem Bohuslava Martinů v roce 1941. Skladatel s ním sdílel radosti života, své nesnáze, obdiv k ženám i dobrému jídlu, stejně jako své zdravotní potíže či ironické komentáře k dobovému politickému vývoji na obou stranách železné opony. Martinů věděl, že svého přítele mohl kdykoli požádat o jakoukoli pomoc, ať už z počátku s vyjednáváním honoráře, přeposíláním pošty, odvozem automobilem, nebo později s hledáním autografů, zajištěním notového papíru či knižních novinek ze Spojených států. Rovněž se s ním radil ohledně návštěvy Československa. V druhé polovině 50. let byl Frank Rybka rovněž důležitým zdrojem informací o premiérách a provozování skladeb Martinů ve Spojených státech.

Až do poloviny 50. let byl Rybka také věrným souputníkem skladatele na jejich prázdninových cestách za „*dífkami*“, jak se Martinů žertovně vyjadřoval. Tento soubor písemností proto dokládá také zmínky o skladatelových důvěrných přítelkyních Rosalii Barstow a Olze Schneeberger. Avšak právě tato dobrodružství a snaha o jejich utajení byly rovněž důvodem, proč se některé popisované skutečnosti udály patrně jinak, než Martinů svému příteli v dopisech popsal. Obava z prozrazení tajných plánů byla někdy silnější než sdělení příteli.⁴ Po roce 1956 již žádná

⁴ Dne 3. června 1954 Martinů sdělil Rybkovi: „*Nikam jsem neodejel do žádné země, pracoval jsem na opeře a tak jsem se k ničemu nedostal ani ku psaní.*“ (CBM, PBM Kfr 1267). Ze společné pohlednice, kterou skladatel s přítelkyní Rosalií Barstow zaslali Davidu Diamondovi 24. dubna 1954, je zřejmé, že cestovali po Toskánsku. Rosalie Barstow na pohlednici napsala: „*The ride from Florence to Siena was unbelievably beautiful, sun and shadows on that extraordinary Tuscan landscape, regret you weren't with us!*“ („Jízda z Florencie do Sieny byla neuvěřitelně nádherná, slunce a stín v této mimořádné toskánské krajině, litovali jsme, že jsi nebyl

just like his hardships, his appreciation of women and good food, alongside his health problems and lasting effects of a serious injury as well as his ironic commentary on the political events of the time on both sides of the Iron Curtain.

Martinů also knew he could ask his friend for help of any kind and anytime, either regarding his royalties, forwarding his mail or giving him a lift when in America and later in Europe, or later with finding autographs, securing music paper or new books from the United States, or consulting him about a visit to Czechoslovakia. In the second half of the 1950s, Frank Rybka was also an important source of information about the premieres and performances of Martinů's compositions in Amerika.

Rybka was also his faithful companion during their holiday jaunts after "*dífký*" ("*girls*"), as Martinů liked to jokingly write, until the mid-50s. This explains why this collection of writings also documents mentions of the composer's romantic liaisons, Rosalie Barstow and Olga Schneeberger. But it was these adventures and the attempt to keep them secret that led to certain described events taking place differently than Martinů would tell his friend in his letters. Worrying that his secret plans would be revealed sometimes outweighed open communication with his friend.⁴ After 1956, we do not find any such names, although it is clear from the allusions that he was in contact with Rosalie Barstow.

⁴ On 3 June 1954 Martinů wrote to Rybka: "*I didn't travel anywhere to any country; I was working on the opera and so I didn't have time for anything else, or to write.*" (CBM, PBM Kfr 1267). From their joint postcard that the composer and his girlfriend Rosalie Barstow sent to David Diamond on 24 April 1954, it is clear that they travelled around Tuscany. Rosalie Barstow wrote on the postcard: "*The ride from Florence to Siena was unbelievably beautiful, sun and shadows on that extraordinary Tuscan landscape, regret you weren't with us!*" and Martinů added his own: "*Dear David, the exhibit [in Museo dell'Opera della Cattedrale in Siena] is fascinating.*" (copy at IBM, DiaD 1954-04-24).

taková jména v korespondenci nenajdeme, přestože z narážek je zřejmé, že s Rosalíí Barstow byl skladatel v kontaktu.

Soubor všech dnes známých písemností adresovaných Franku Rybkovi je významným svědectvím o průběhu práce Bohuslava Martinů na 14 skladbách v letech 1941–1954 a dalších 10 skladbách v letech 1955–1959. První díl kritické edice této korespondence dokládá zcela zásadní význam Franka Rybky při podnětu, přijetí zakázky Hanse Kindlera i pojmenování skladby *Thunderbolt P-47*, H 309. Objasňuje počátek inspirace opery *Mirandolina*, H 346, během jejich společného kempování v karavanu v Deerlandu v létě 1951⁵ a je také svědectvím o nerealizovaném námětu opery podle románu *Běsi* Fjodora Michajloviče Dostojevského. Dále dokládá práci na symfoniích č. 1, 2, 4 a 6, *Sonátě pro violoncello a klavír* č. 3, H 340, opeře *Ženitba*, H 341, *Sonátě pro klavír*, H 350, i zahájení komponování kantáty *Hora tří světél*, H 349. V dopisech Rybkovi se Martinů zmiňuje také o dokončení *Concerto da camera pro housle a smyčcový orchestr, klavír a bicí nástroje*, H 285, *Symfonie* č. 4, H 305, *Sonáty pro flétnu a klavír*, H 306, *České rapsodie, pro housle a klavír*, H 307, a vokálního cyklu *Petrklíč*, H 348. Martinů se rovněž s Rybkou radil o sólistovi premiéry *Koncertu pro violoncello a orchestr* č. 2, H 304, žádal, aby Frank Rybka domluvil s violoncellistou Diranem Alexianianem novou nahrávku suity z baletu *Kuchyňská revue*, H 161 A, anebo v korespondenci zmiňoval

s námi!⁴) a Martinů k tomu připsal: „Dear David, the exhibit [in Museo dell’Operadella Cattedrale in Siena] is fascinating.“ („Drahý Davide, ta výstava je fascinující.“) (LOC, kopie v IBM, DiaD 1954-04-24).

⁵ Dopis Martinů Franku Rybkovi, 21. srpna 1951 (CBM, PBM Kfr 1239).

This collection of writings to Frank Rybka remain an important testament to the progress of Bohuslav Martinů's work on 14 compositions between 1941 and 1954 and another 10 compositions between 1955 and 1959. The first volume of the critical edition of this correspondence shows the significant importance of Frank Rybka in regards to the inspiration and the later acceptance of Hans Kindler's commission, or even the naming of the composition *Thunderbolt P-47*, H309. It explains the initial impulse behind the opera *Mirandolina*, H346, in their caravan during a camping trip to Deerland in the summer of 1951.⁵ And it also bears witness to the never completed idea for an opera based on the novel *The Possessed* by Fyodor Dostoyevsky. It also documents the work done on symphonies No. 1, 2, 4 and 6, the *Sonata for Violoncello and Piano No. 3*, H340, the opera *The Marriage*, H341, the *Sonata for Piano*, H350, and even the initial work on the cantata *Mount of Three Lights*, H349. In his letters to Rybka, Martinů also mentions completing his *Concerto da camera for Violin and String Orchestra, Piano and Percussion Instruments*, H285, *Symphony No. 4*, H305, the *Sonata for Flute and Piano*, H306, the *Czech Rhapsody, for violin and piano*, H307, and the vocal cycle *Primrose*, H348. Martinů also discusses the soloist for the premiere of his *Concerto for Violoncello and Orchestra No. 2*, H304, with Frank Rybka, asks him to organise a new recording of the suite from the ballet *Kitchen Revue*, H161 A, with violoncellist Diran Alexanian or mentions problems with the performance of his compositions in Czechoslovakia under Communist rule.

The second volume documents the complicated and strenuous work on the opera *The Greek Passion*, H372, as well as the vicissitudes of its postponed premiere. In

⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 21 August 1951 (CBM, PBM Kfr 1239).

problémy s provozováním svých skladeb v komunisty ovládaném Československu.

Druhý díl dokumentuje komplikovanou a namáhavou práci na operě *Řecké pašije*, H372, i peripetie s její odkládanou premiérou. V 13 dopisech Martinů zmiňuje práci na první verzi této opery, svou nespokojenost s ní a práci na druhé verzi. Opakovaně psal také o operách *Mirandolina*, H346, a *Juliette*, H253. Zejména informoval o přípravách jejich premiér. V letech 1955 až 1959 Martinů komponoval řadu dalších skladeb. V dopisech Franku Rybkovi se stručně zmínil o devíti z nich: *Koncertu pro hoboj a malý orchestr*, H353, *Koncertu pro klavír a orchestr č. 5 (Fantasia concertante)*, H366, *The Rock*, H363, *The Parables*, H367, a *Trois Estampes*, H369, dále o kantátách na texty Miloslava Bureše *Legenda z dýmu bramborové nati*, H360, a *Mikeš z hor*, H375, cyklu sborových skladeb *Zbojnické písně*, H361, a *Nonet č. 2*, H374. Martinů referoval také o premiérách dalších sedmi skladeb: *Symfonie č. 6 (Symfonické fantazie)*, H343, *Hory tří světél*, H349, *Koncertu pro klavír a orchestr č. 4 (Inkantace)*, H358, *Eposu o Gilgamešovi*, H351, a *Sonátě pro klavír*, H350. Celý jeden dopis nepřímou odkazuje k přepracování (třetí verze) *Koncertu pro violoncello a orchestr č. 1*, H196 III. V jedné zálepce Frank Rybka informoval skladatele o úspěchu prvního provedení *Koncertu pro klavír a orchestr č. 4 (Inkantace)*, H358, Rudolfem Firkušným v New Yorku. V této korespondenci se též objevují zprávy o úspěšném provozování jeho smyčcových kvartetů v tehdejší Československu i v zahraničí, včetně rozhlasových vysílání, zvláště pak *Smyčcového kvartetu č. 6*, H312.

Soubor písemností zaslaných Franku Rybkovi je také unikátním dokladem toho, jak skladatel vnímal situaci v Československu a jak se s Rybkou radil

13 letters, Martinů mentions the work on the first version of this opera, his dissatisfaction with it and the work on the second version. He also wrote repeatedly about the operas *Mirandolina*, H346, and *Juliette*, H253. In particular, he informed about the preparations for their premieres. Between 1955 and 1959 Martinů composed a number of other compositions. In his letters to Frank Rybka, he briefly mentioned nine of them: *Concerto for Oboe and Small Orchestra*, H353, *Concerto for Piano and Orchestra No. 5 (Fantasia concertante)*, H366, *The Rock*, H363, *The Parables*, H367, and *Trois Estampes*, H369; there are also cantatas on texts by Miloslav Bureš *Legend of the Smoke of Potato Tops*, H360, and *Mikesh from the Mountains*, H375, a cycle of choral compositions *Brigand Songs*, H361, and *Nonet No. 2*, H374. Martinů also reported on the premieres of seven other compositions: *Symphony No. 6 (Fantaisies Symphoniques)*, H343, *Mountain of Three Lights*, H349, *Concerto for Piano and Orchestra No. 4 (Incantation)*, H358, *The Epic of Gilgamesh*, H351, and *Piano Sonata*, H350. An entire letter indirectly refers to the revision (third version) of the *Concerto for Violoncello and Orchestra No. 1*, H196 III. In one letter-card, Frank Rybka informed the composer of the success of the first performance of the *Concerto for Piano and Orchestra No. 4 (Incantation)*, H358, by Rudolf Firkušný in New York. This correspondence also includes reports of successful performances of his string quartets in the former Czechoslovakia and abroad, including radio broadcasts, especially *String Quartet No. 6*, H312.

The collection of writings sent to Frank Rybka is also a unique document of how the composer perceived the situation in Czechoslovakia, and how he consulted Rybka, about his visit to his homeland and the possible consequences of this trip. He talked him out of the plans, as he himself visited Czechoslovakia in August 1957.

o návštěvě vlasti a možných důsledcích této cesty. Ten mu plány rozmluvil, neboť sám v srpnu 1957 Československo navštívil. Dokládá to pohlednice, která je součástí tohoto druhého dílu. Informace o této cestě skladatele utvrdily v rozhodnutí své rodiště nenavštívit. Tím vším je tento soubor dopisů výjimečný.

Rozsáhlá a dnes známá korespondence Bohuslava Martinů obsahuje více než čtyři tisíce položek. Velká část je uložena v archivech Centra Bohuslava Martinů v Poličce, Národního muzea – Českého muzea hudby v Praze, Moravského zemského muzea v Brně, Paul Sacher Stiftung v Basileji a Nadace Bohuslava Martinů v Praze. Množství dopisů je rozptýleno po archivech nakladatelských domů (Bärenreiter, Boosey & Hawkes, Universal Edition ad.), ochranných svazů (OSA, ASCAP), dalších institucí a privátních sbírek. Doposud byla zpřístupněna korespondence s dirigentem Václavem Talichem (Kuna, 1970, 1995), výběr dopisů do Poličky (Popelka, 1996, 2013), pět svazků dopisů rodině do Poličky – do roku 1931 (Synek–Všetičková, 2019), z let 1932 a 1933 (Synek–Všetičková, 2020), z let 1934 a 1935 (Synek–Všetičková, 2021), z let 1936 a 1937 (Synek–Všetičková, 2023) a z let 1938 a 1939 (Synek–Žatková, 2024), vzájemná korespondence s Českou akademií věd a umění (Maýrová, 2000), vzájemná korespondence se spisovatelem Nikosem Kazantzakisem (Březina–Dostálová, 2003), dopisy dirigentu Zdeňku Zouharovi (Zouhar–Zouhar, 2008), výběr dopisů nakladatelskému pracovníkovi Karlu Šebánkovi (Brádková, 2010) a korespondence Šebánkovi z let 1929 až 1949 (Coufalová, 2025), dopisy básníkovi Miloslavu Burešovi (Zouhar–Coufalová, 2017), korespondence skladatelovu životopisci Miloši Šafránkovi (Zouhar–Coufalová, 2019a, 2019b), korespondence Janu Novákovi, skladateli

This is evidenced by the postcard that is part of this second volume. Information about this trip convinced the composer of his decision not to visit his birthplace. All this makes this collection of letters exceptional.

What we know today of Bohuslav Martinů's voluminous correspondence contains over four thousand items. A significant portion is housed in the archives of the Bohuslav Martinů Centre in Polička, the National Museum – Czech Museum of Music in Prague, the Moravian Museum in Brno, Paul Sacher Stiftung Basel and the Bohuslav Martinů Foundation in Prague. A number of letters are spread out among the archives of publishing houses (Bärenreiter, Boosey & Hawkes, Universal Edition, and others), civil rights organisations (OSA, ASCAP), other institutions and private collections. Those so far published include his correspondence with the conductor Václav Talich (Kuna, 1970, 1995), a selection of his letters to Polička (Popelka, 1996, 2013), four volumes of letters to his family in Polička – before 1931 (Synek – Všetická, 2019), from the years 1932 and 1933 (Synek – Všetická, 2020), from the years 1934 and 1935 (Synek – Všetická, 2021), from the years 1936 and 1937 (Synek – Všetická, 2023) and from the years 1938 and 1939 (Synek – Žatková, 2024), his mutual correspondence with the Czech Academy of Sciences and Arts (Maýrová, 2000), his mutual correspondence with the author Nikos Kazantzakis (Březina – Dostálová, 2003), his letters to the composer Zdeněk Zouhar (Zouhar – Zouhar, 2008), a selection of his letters to the publishing house employee, Karel Šebánek (Brádková, 2010) and correspondence with Šebánek from 1929 till 1949 (Coufalová, 2025), letters to the poet Miloslav Bureš (Zouhar – Coufalová, 2017), correspondence with the composer's biographer Miloš Šafránek (Zouhar – Coufalová, 2019a, 2019b), correspondence with Jan Novák, composer and student of Martinů (Flašar – Žůrek, 2021)

a žáku Martinů (Flašar – Žůrek, 2021) a korespondence právníku Janu Löwenbachovi (Libra, 2022).

Komentované kritické vydání korespondence Bohuslava Martinů Franku Rybkovi vychází z edičních zásad a koncepce souborné edice dopisů B. Martinů, jejíž je součástí a v níž byly doposud publikovány svazky dopisů Miloslavu Burešovi (Zouhar – Coufalová, 2017), Miloši Šafránkovi (Zouhar – Coufalová, 2019a, 2019b) a rodině v Poličce (Synek – Všeticková, 2019, 2020, 2021, 2023; Synek – Žatková, 2024). Edice korespondence Franku Rybkovi zpřístupňuje v autentické podobě a s bohatým komentářem 112 písemností skladatele, z toho 104 dopisů, pět pohlednic a tři korespondenční lístky, které skladatel poslal Franku Rybkovi v letech 1941–1959. Jeden dopis,⁶ který je součástí tohoto souboru, byl adresován Francisí Jamesí Rybkovi (nar. 1935), mladšímu synovi Franka Rybky, který se později stal lékařem a plastickým chirurgem. Celý soubor písemností Bohuslava Martinů se až na dvě výjimky dochoval v pozůstalosti Franka Rybky, jež byla uložena u jeho rodiny. Takřka všechny tyto dopisy daroval F. James Rybka v březnu roku 2018 Městskému muzeu a galerii Polička. Jeden dopis a jedna pohlednice z této pozůstalosti nejsou součástí kolekce v Poličce a jsou v kopii uloženy v Institutu Bohuslava Martinů.⁷ Pouze dva dopisy Martinů adresované Franku Rybkovi jsou uloženy v Národním muzeu – Českém muzeu hudby ČMH 1, hudebněhistorickém oddělení, ve fondu nenotových rukopisů s inventárním čísly G 7008 a G 7009.⁸ Tyto dopisy darovala v roce 1971 Louise Frey Worham z druhé části pozůstalosti Franka

⁶ Nedatovaný dopis Bohuslava Martinů F. Jamesí Rybkovi ze srpna 1959 (CBM, PBM Kfr 1325).

⁷ Kopie v IBM, Ryb 1953-05-27; Ryb 1959-07-20.

⁸ Dále jen ČMH, G 7008 a ČMH, G 7009.

and correspondence with the lawyer Jan Löwenbach (Libra, 2022).

This annotated critical edition of the Bohuslav Martinů's correspondence to Frank Rybka makes use of the editorial principles and conception of the collected edition of the letters of B. Martinů, of which it is a part. The currently published volumes include letters to Milošlav Bureš (Zouhar–Coufalová, 2017), to Miloš Šafránek (Zouhar–Coufalová, 2019a, 2019b) and to his family in Polička (Synek–Všetičková, 2019, 2020, 2021, 2023; Synek–Žatková, 2024). This edition of the correspondence to Frank Rybka makes accessible – in an authentic way and with rich commentary – 112 documents of the composer, including 104 letters, five picture postcards and three plain postcards sent by the composer to Frank Rybka between the years of 1941–1959. One of the letters⁶ in this collection was addressed to Francis James Rybka (born 1935), to the younger son of Frank Rybka, who later became a medical doctor and plastic surgeon.

With two exceptions, the entire collection of Bohuslav Martinů's writings to Frank Rybka has been preserved in the estate of Frank Rybka. It was located with his family. Almost all of these letters were donated by F. James Rybka in March 2018 to the Municipal Museum and Gallery in Polička. One letter and one post card from the estate is not part of the Polička collection and its copy is stored at the Bohuslav Martinů Institute.⁷ Only two Martinů's letters addressed to Frank Rybka are located in the National Museum – Czech Museum of Music ČMH 1, Department of Music History, Collection of non-musical manuscripts call No. G 7008 and G 7009.⁸ These were donated in 1971 by Louise Frey Worham from the

⁶ Undated letter from Bohuslav Martinů to F. James Rybka from August 1959 (CBM, PBM Kfr 1325).

⁷ Copies at IBM, Ryb 1953-05-27; Ryb 1959-07-20.

⁸ Here after ČMH, G 7008 and ČMH, G 7009.

Rybky, patrně uložené do roku 1970 v italském San Remu. Do edice je zařazen také ojediněle dochovaný jeden dopis, jedna zálepka a jedna pohlednice Franka Rybky Bohuslavu Martinů.⁹

Sbírka darovaná Francisem Jamesem Rybkou Městskému muzeu a galerii Polička měla původně 107 položek, z toho 104 číslovaných rukou F. Jamese Rybky, datovaných v rozpětí let 1941 až 1959. K tomu bylo připojeno dalších sedm položek tzv. nezařazených, z nichž jen jedna pohlednice byla adresována Franku Rybkovi od Bohuslava Martinů. Zbýlých šest položek jsou dopisy Rybkovi od jiných odesílatelů, skladatelovy sestry Marie Martinů, Maji Sacherové a Miloše Šafránka. Součástí je také telegram Charlotte Martinů, ve kterém oznamovala Franku Rybkovi úmrtí skladatele a žádala o zveřejnění této informace. Součástí jednoho z listů Martinů Rybkovi zařazených v prvním dílu kritické edice byl také dnes zřejmě jediný známý fragment dopisu Rosalie Barstow Bohuslavu Martinů z 30. července 1951.¹⁰ Většina písemností v původní kolekci jsou autografy Bohuslava Martinů. Celkem osm položek obou dílů je kopiemi autografů (tři z nich jsou strojopisné). Rukopisné položky (celkem 75) jsou datovány lety 1941–1956. Písemnosti z pozdějších let jsou strojopisné (celkem 34). U několika dopisů z let 1958–1959 se dochovaly také obálky (celkem 12). Každá položka nese signaturu platnou v Centru Bohuslava Martinů.¹¹ Všechny písemnosti byly v Centru Bohuslava Martinů digitalizovány a zrestaurovány, a to včetně odstranění čísel na žlutých přelepkách,

⁹ Kopie v IBM, Ryb 1952-00-00; CBM, PBM Kd 358 a CBM, PBM 428.

¹⁰ Dopis Rosalie Barstow Bohuslavu Martinů, 30. července 1951. (CBM, PBM Kd 600; Honzíková–Zouhar, 2023, s. 206).

¹¹ CBM, PBM Kfr 1217 až Kfr 1325.

second part of Frank Rybka's estate, apparently kept in San Remo, Italy, until 1970. The edition also includes uniquely preserved one letter, one lettercard and one postcard from Frank Rybka to Bohuslav Martinů.⁹

The collection donated by Francis James Rybka to the Municipal Museum and Gallery in Polička originally contained 107 items, including 104 numbered in the hand of F. James Rybka, dated to a range of years between 1941 and 1959. Added to this, were a further seven un-categorised items, out of which only one postcard was addressed to Frank Rybka from Bohuslav Martinů. The remaining six items are letters to Rybka from other senders, the composer's sister Marie Martinů, Maja Sacher, Miloš Šafránek. It includes a telegram from Charlotte Martinů, in which she informed Frank Rybka of the composer's death and asked for the publication of this information. One of Martinů's letters to Rybka also included the fragment of a letter from Rosalie Barstow to Bohuslav Martinů, probably the only one known today, from 30 July 1951.¹⁰ Most of the manuscripts are autographs of Bohuslav Martinů, eight items in both volumes are copies of autographs (three of which are typewritten). The handwritten items (a total of 75) are dated between 1941–1956. Documents from the later years are typewritten (34 in total). The envelopes were also preserved for several letters between 1958–1959 (12 in total). Each item carries the valid call numbers of the Bohuslav Martinů Centre.¹¹ Each document was digitalised and restored at the Bohuslav Martinů Centre, including peeling off the yellow stickers with which they were marked by F. James Rybka. The whole collection was renumbered to fix the chronology and the

⁹ Copy at IBM, Ryb 1952-00-00; CBM, PBM Kd 358 and CBM, PBM 428.

¹⁰ Letter from Rosalie Barstow to Bohuslavu Martinů, 30 July 1951. (CBM, PBM Kd 600; Honzíkóvá–Zouhar, 2023, p. 207).

¹¹ CBM, PBM Kfr 1217 až Kfr 1325.

kterými je označil F. James Rybka. Tato edice nově seřadila a přečíslovala celou kolekci a nahradila předchozí stav, kdy v několika případech bylo evidováno více položek pod jedním číslem. Chronologicky jsou zde zařazeny také dvě písemnosti uložené pouze v kopiích v Institutu Bohuslava Martinů v Praze¹² a dvě položky uložené v Národním muzeu – Českém muzeu hudby¹³. Na základě pramenného výzkumu došlo k doplnění a korigování lokace a datace u většiny dopisů.

Korespondence Bohuslava Martinů s Frankem Rybkou se až na tři dnes známé výjimky dochovala pouze jednostranně. Písemnosti uložené v Centru Bohuslava Martinů v Poličce pod signaturou PBM Kd dokládají, jak skladatel jen zřídka uschoval přijatou korespondenci. To platí také pro písemnosti, které obdržel od Franka Rybky. Dnes jsou známy pouze jeden dopis, jedna zálepka a jedna pohlednice, které skladatel přijal od Franka Rybky. Dopis je nedatovaný, avšak z kontextu lze určit přibližnou dataci na počátek července 1952. Je součástí pozůstalosti po malíři Rudolfu Kunderovi.¹⁴ Zálepka je z 6. října 1956.¹⁵ Třetí dochovanou písemností je pohlednice, již Frank Rybka zaslal skladateli z návštěvy jeho rodiny v Poličce, kterou absolvoval s dirigentem Břetislavem Bakalou a jeho ženou Marií v létě 1957. Pohlednice je datována 13. srpna 1957.¹⁶ Uvedené přijaté písemnosti od Franka Rybky jsou také do této edice chronologicky začleněny.

¹² Kopie v IBM, Ryb 1953-05-27; Ryb 1959-07-20.

¹³ ČMH, G 7008, G 7009.

¹⁴ Kopie v IBM, Ryb 1952-00-00; Honzíkova–Zouhar, 2023, s. 244.

¹⁵ CBM, PBM Kd 358.

¹⁶ CBM, PBM Kd 428.

earlier practice of including multiple items under a single number, as well as to insert one document in the edition stored only as a copy at the Bohuslav Martinů Institute in Prague¹² and two items stored at the National Museum – Czech Museum of Music¹³. Altogether, the collection of writings of Bohuslav Martinů to Frank Rybka therefore includes 100 letters, six picture postcards and three plain postcards. One of them was addressed to F. James Rybka and will be part of Part II. As a result of primary-source research, the location and dating of several letters was amended or corrected.

The correspondence of Bohuslav Martinů with Frank Rybka was preserved only in one direction, apart from three exceptions known today. The documents stored at the Bohuslav Martinů Centre in Polička under the PBM Kd call Nos. show how rarely the composer kept any correspondence he received. This also applies to any papers he received from Frank Rybka. Today we know of only one letter, one lettercard and one postcard that the composer received from Frank Rybka. The letter is undated, however from the context one can determine its approximate date as early July 1952. It is part of the estate of painter Rudolf Kundera.¹⁴ The lettercard is from 6 October 1956.¹⁵ The third document is a group postcard that Frank Rybka sent to the composer from their joint visit of his family in Polička, which he undertook together with conductor Břetislav Bakala and his wife Marie in the summer of 1957. The postcard is dated 13 August 1957.¹⁶ These writings received from Frank Rybka are also included chronologically in this edition of the correspondence.

¹² Copies at IBM, Ryb 1953-05-27; Ryb 1959-07-20.

¹³ ČMH, G 7008, G 7009.

¹⁴ Copy at IBM, Ryb 1952-00-00; Honzíkova – Zouhar, 2023, p. 245.

¹⁵ CBM, PBM Kd 358.

¹⁶ CBM, PBM Kd 428.

Soubor korespondence Bohuslava Martinů Franku Rybkovi je vzhledem ke svému rozsahu publikován ve dvou svazcích zrcadlové česko-anglické edice. První díl, *Milý Franku: (I.): Dopisy Bohuslava Martinů Franku Rybkovi z let 1941–1954* (Honzíková – Zouhar, 2023), je ohraničen daty 7. července 1941¹⁷ a 29. listopadu 1954¹⁸. Druhý díl, nazvaný *Milý Franku (II.): Dopisy Bohuslava Martinů Franku Rybkovi z let 1955 až 1959*, začíná 23. lednem 1955¹⁹ a končí 20. červencem 1959²⁰. Obsahuje celkem 53 písemností skladatele a dvě písemnosti Franka Rybky. Jedná se o 50 dopisů a dvě pohlednice, které zaslal skladatel Franku Rybkovi, a jeden dopis adresovaný F. Jamesi Rybkovi. Autografy písemností jsou uloženy v Městském muzeu a galerii Polička²¹, jeden dopis v Národním muzeu – Českém muzeu hudby²² a jedna kopie pohlednice v Institutu Bohuslava Martinů²³. U pěti písemností tohoto druhého dílu byla východiskem kopie, neboť originály nebyly přístupné.

Nelze s jistotou určit, zda je soubor písemností, které Bohuslav Martinů zaslal Franku Rybkovi v letech 1955 až 1959, kompletní. Je pravděpodobné, že není, podobně jako v případě prvního svazku z let 1941 až 1954. Pro doložení neexistence konkrétních písemností však chybějí jednoznačné důkazy, ať už ze související korespondence, nebo z dalších pramenů. Soubor korespondence uložený v Centru Bohuslava Martinů ale neobsahuje například pohlednici

¹⁷ CBM, PBM Kfr 1217.

¹⁸ CBM, PBM Kfr 1274.

¹⁹ CBM, PBM Kfr 1275.

²⁰ Kopie v IBM, Ryb 1959-07-20.

²¹ CBM, PBM Kfr 1275–1325.

²² ČMH, G7009.

²³ Kopie v IBM, Ryb 1959-07-20.

Due to the size of the collection of letters from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, it is published in two volumes of a mirrored Czech-English edition. The first volume *Dear Frank: (I.): Bohuslav Martinů's letters to Frank Rybka from 1941 to 1954* (Honzíková–Zouhar, 2023) covers the dates between 7 July 1941¹⁷ and 29 November 1954¹⁸. The second volume, entitled *Dear Frank (II.): Letters from Bohuslav Martinů to Frank Rybka from 1955 to 1959*, begins on 23 January 1955¹⁹ and ends on 20 July 1959²⁰. It contains a total of 53 writings by the composer and two by Frank Rybka. These are 50 letters and two postcards sent by the Bohuslav Martinů to Frank Rybka and one letter addressed to F. James Rybka. The autographs are deposited in the Municipal Museum and Gallery Polička²¹, one letter in the National Museum – Czech Museum of Music²² and one copy of a postcard in the Bohuslav Martinů Institute in Prague²³. In the case of five documents in this second volume, the starting point was copies, as the originals were not accessible.

We cannot today say with any certainty, whether or not the collection is complete. It is likely that it is not, as in the case of the first volume from 1941 to 1954. However, there is a lack of unambiguous evidence to prove the non-existence of specific documents, either from related correspondence or from other sources. However, the set of correspondence stored in the Bohuslav Martinů Centre does not include, for example, a postcard from

¹⁷ CBM, PBM Kfr 1217.

¹⁸ CBM, PBM Kfr 1274.

¹⁹ CBM, PBM Kfr 1275.

²⁰ Copy at IBM, Ryb 1959-07-20.

²¹ CBM, PBM Kfr 1275–1325.

²² ČMH, G7009.

²³ Copy at IBM, Ryb 1959-07-20.

z 20. července 1959, jejíž kopie je uložena v Institutu Bohuslava Martinů²⁴.

Do druhého dílu této edice je zařazena také jedna zálepka²⁵ a jedna pohlednice Franka Rybky Bohuslava Martinů²⁶.

K tomu, aby bylo možné co nejdětailněji objasnit popisované skutečnosti, pojmenovat skladby, o nichž se Martinů zmiňuje jen neurčitě, anebo přiblížit stručné zmínky uvedené v písemnostech Bohuslava Martinů, je v komentářích druhého dílu citována související korespondence s mnoha adresáty, s rodinou v Poličce, Rudolfem Firkušným, Milošem Šafránkem, Karlem Šebánkem, Frances Ježkovou, Janem Novákem, Charlesem Munchem, Paulem Sacherem a také s představiteli různých institucí (Guggenheim Foundation, Boosey & Hawkes, Universal Edition, DILIA a dalších). Cenné informace přinášejí i citace z přijaté korespondence, kterou skladateli zaslali Paul Sacher, Charles Munch, Margrit Weber, Rudolf Firkušný a další. Celkový obraz doplňují vzpomínky skladatelovy ženy Charlotte Martinů²⁷ i vzpomínky Rybkových synů Borise Igora Rybky²⁸ a Francise Jamese Rybky²⁹. Obsáhlé komentáře čerpají ze souvisejících pramenů a nejnovějšího stavu pramenného výzkumu, autografních partitur a dobových programů, díky nimž bylo možné některé dosavadní informace upřesnit a korigovat.³⁰

²⁴ Kopie v IBM, Ryb 1959-07-20.

²⁵ CBM, PBM Kd 358.

²⁶ CBM, PBM Kd 428.

²⁷ Martinů, Charlotte, 2003.

²⁸ Rybka, Boris I., 1993.

²⁹ Rybka, F. James, 1993; Rybka, 2011.

³⁰ Dokončení opery *Mirandolina*, H 346, 30. června 1954 (Bärenreiter, Kassel, kopie v IBM 346/A, s. 216), cyklu *Petrklíč*, H 348, 3. srpna 1954 (ZZ, BM 3; Zouhar–Zouhar, 2008, s. 54) ad.

20 July 1959, a copy of which is deposited in the Bohuslav Martinů Institute²⁴.

The second volume of this edition also includes one letter card²⁵ and one postcard by Frank Rybka to Bohuslav Martinů²⁶.

In order to shed as much light on the details of the described events as possible or explain brief mentions throughout the writings of Bohuslav Martinů, the comments in the second volume include citations of the relevant correspondence with a plethora of further recipients, such as the family in Polička, Rudolf Firkušný, Miloš Šafránek, Karel Šebánek, Frances Ježková, Jan Novák, Charles Munch, Paul Sacher, as well as representatives of various institutions (Guggenheim Foundation, Boosey & Hawkes, Universal Edition, DILIA and others). Valuable information is also provided by quotations from the correspondence received by Paul Sacher, Charles Munch, Margrit Weber, Rudolf Firkušný and others. The overall picture is complemented by the memories of the composer's wife, Charlotte Martinů²⁷, the memoirs of Frank Rybka's sons, Boris Igor Rybka²⁸ and Francis James Rybka.²⁹ Further extensive commentary draws on related sources and the latest primary source research including autograph scores from the composer and period concert programmes, clarifying and correcting previous information.³⁰

²⁴ Copy at IBM, Ryb 1959-07-20.

²⁵ CBM, PBM Kd 358.

²⁶ CBM, PBM Kd 428.

²⁷ Martinů, Charlotte, 2003.

²⁸ Rybka, Boris I., 1993.

²⁹ Rybka, F. James, 1993; Rybka, 2011.

³⁰ Completion of the opera *Mirandolina*, H 346, 30 June 1954 (Bärenreiter, Kassel, copy at IBM, 346/A, p. 216), cycle *Primrose*, H 348, 3 August 1954 (ZZ, BM 3, Zouhar–Zouhar, 2008, p. 55) etc.

V tomto druhém dílu jsou písemnosti Bohuslava Martinů odeslané Franku Rybkovi rámovány 23. lednem 1955³¹ a 20. červencem 1959³².

Po celou tuto dobu skladatel oslovoval svého přítele nejčastěji tak, jako to dělával již od roku 1952, tedy „*Milý Franku*“³³. Měnil však interpunkci a diakritiku, když kromě americké dvojtečky používal také tečku a někdy interpunkci i diakritiku vynechal úplně. Čárku, charakteristickou pro oslovení v češtině, nepoužil nikdy. Pouze čtyřikrát se od tradičního oslovení odklonil. Dne 27. srpna 1956 svůj dopis začal „*Milý ptáku ohniváku*“³⁴, 2. října 1956 ze Schöenbergu použil italizovanou zdobnělinu „*Milý Frankonini*“³⁵, 3. června 1957 „*Milý Kokose a Franconi*“³⁶ a 17. října 1958 použil v dopise z Nice jinou italizovanou zdobnělinu „*Milý Frankonelli*“³⁷.

Podepisoval se zpravidla „*Bohouš*“. Pouze na Silvestra roku 1958 se společně s Charlotte loučili slovy: „*vsechno nejlepší do Nového Roku a od B.A. CH*“³⁸.

Martinů se s Rybkou znal od 20. let. Dokládá to mj. dopis skladatele Břetislavu Bakalovi, dirigentu

³¹ CBM, PBM Kfr 1275.

³² Kopie v IBM, Ryb 1959-07-20.

³³ Dopis Bohuslavu Martinů Franku Rybkovi, 4. června 1952 (CBM, PBM Kfr 1245; Honzíkova–Zouhar, 2023, s. 232).

³⁴ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 27. srpna 1956 (CBM, PBM Kfr 1291).

³⁵ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 2. října 1956 (CBM, PBM Kfr 1292).

³⁶ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. června 1957 (CBM, PBM Kfr 1297).

³⁷ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 17. října 1958 (CBM, PBM Kfr 1316).

³⁸ Iniciály křestních jmen manželů Martinů („*B.*“ a „*Ch.*“) spojil do podoby příjmení rodiny německých hudebních skladatelů (Bach). Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 31. prosince 1958 (CBM, PBM Kfr 1318).

This second volume includes writings that Bohuslav Martinů sent to Frank Rybka between 23 January 1955³¹ and 20 July 1959³².

During this whole time, the composer most often addressed his friend the same way he did in 1952: “*Milý Franku:*”³³ (“*Dear Frank:*”). He did however change the punctuation and diacritics used, sometimes using a full stop instead of the American colon and other times simply omitting any punctuation or diacritics. He never used the comma, typical when addressing someone in Czech. He only deviated from this traditional address four times. On 27 August 1956 he began his letter “*Dear firebird:*”³⁴, on 2 October 1956 he used the Italianised diminutive “*Dear Frankonini*”³⁵, on 3 June 1957 it was “*Dear Coconut and Franconi:*”³⁶ and on 17 October 1958 from Nice he used another Italianised diminutive: “*Dear Frankonelli:*”³⁷.

He generally signed himself as “*Bohouš*”. Only on New Year’s Eve 1958 did he and Charlotte say goodbye together: “*the very best in the New Year from B. and Ch.*”³⁸.

Martinů knew Rybka from the 1920s. This is evidenced among other places by the composer’s letter

³¹ CBM, PBM Kfr 1275.

³² Copy at IBM, Ryb 1959-07-20.

³³ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 4 June 1952 (CBM, PBM Kfr 1245; Honzíkova–Zouhar, 2023, p. 233).

³⁴ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 27 August 1956 (CBM, PBM Kfr 1291).

³⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 2 October 1956 (CBM, PBM Kfr 1292).

³⁶ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 June 1957 (CBM, PBM Kfr 1297).

³⁷ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 17 October 1958 (CBM, PBM Kfr 1318).

³⁸ He connected the initials of the first names of the Martinůs (“*B*” and “*Ch.*”) into the surname of a German composers family (Bach). Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 31 December 1958 (CBM, PBM Kfr 1316).

a Rybkovu příteli, z října 1926.³⁹ V březnu Martinů zaslal partituru baletu *Kdo je na světě nejmocnější*, H 133, do Spojených států amerických.⁴⁰ Později požadoval partituru zpět, a proto Břetislavu Bakalovi napsal 3. října 1926: „*Nevíte nic, co se děje v Americe? Byl jsem v Paříži až do konce srpna, ale nepřišlo ani vyřízení, ani balík od p. Rybky. Nemáte snad od něho nějakých zpráv, ohledně toho, zdali vyvedl partitury k sobě?*“⁴¹ Frank, resp. František Rybka byl zřejmě znám také skladatelovým sourozencům, a proto jim Martinů 29. září 1945 napsal: „*Mám tu moc dobrého kamaráda, na kterého se asi pamatujete protože jeden čas chodil za Vl. Tylovou – je to F Rybka, trochu divoký, ale zlaté srdce.*“⁴² Dle F. Jamese Rybky se oba krajané setkali v Paříži v září 1924, když Rybka společně s Břetislavem Bakalou cestovali do Spojených států.⁴³ Bylo to však až o rok později, kdy Bakala krátce před svým odjezdem z Evropy získal v Paříži turistické vízum do USA a kdy se pravděpodobně všichni tři setkali v Paříži. Dne 12. září 1925 Frank Rybka s Břetislavem Bakalou odpluli z francouzského Cherbourgu do New Yorku.⁴⁴ Kromě tohoto setkání

³⁹ Autoři děkují Jaromíru Synkovi za laskavé upozornění na tuto zmínku o Bohuslavu Martinů.

⁴⁰ Dopis Bohuslava Martinů Břetislavu Bakalovi, 10. března 1926 (MZM, kopie v IBM, Bak 1926-03-05).

⁴¹ Dopis Bohuslava Martinů Břetislavu Bakalovi, 3. října 1926 (MZM, kopie v IBM, Bak 1926-10-03).

⁴² Dopis Bohuslava Martinů rodině do Poličky, 29. září 1945 (CBM, PBM Kr 309).

⁴³ Rybka, 2011, s. 101.

⁴⁴ Břetislav Bakala cestoval s Frankem Rybkou do Spojených států. Na lodi Lancastria pluli z francouzského Cherbourgu do New Yorku od 12. do 22. září 1925. Dokládá to seznam pasažérů („*List of Manifest of Alian Passengers for the United [States]*“). „*Bretielaw [Bretislaw] Bakala*“ (The National Archives and Records Administration; Washington, D.C.; *Passenger and Crew Lists of Vessels Arriving at and Departing from Ogdensburg, New York, 5/27/1948 – 11/28/1972*; Microfilm Serial or NAID: T715,

of October 1926³⁹ to Břetislav Bakala, conductor and friend of Rybka. In March, Martinů sent the score of the ballet *Who Is the Most Powerful in the World*, H 133, to the United States of America.⁴⁰ He later asked for the score back, which is why he wrote to Břetislav Bakala on 3 October 1926: “Do you know what’s going on in America? I was in Paris until the end of August, but I received no reply nor a package from Mr Rybka. Do you have any news whether or not he collected the scores to his place?”⁴¹ Frank, or František Rybka was clearly also known to the composer’s siblings, which is why Martinů wrote to them on 29 September 1945: “I have a very good friend here, who you will likely remember because at one time he used to court Vl. Tylová – it is F. Rybka, a bit of a wild one, but with a heart of gold.”⁴² According to F. James Rybka both countrymen met in Paris in September 1924, when Rybka was travelling with Břetislav Bakala to the United States.⁴³ It was however most likely a year later, when Bakala acquired a tourist visa to the USA in Paris, that all three met together in Paris. On 12 September 1925 Frank Rybka and Břetislav Bakala set sail from French Cherbourg to New York.⁴⁴

³⁹ The authors would like to thank Jaromír Synek for kindly bringing this mention of Bohuslav Martinů to our attention.

⁴⁰ Letter from Bohuslav Martinů to Břetislav Bakala, 10 March 1926 (MZM, copy at IBM, Bak 1926-03-05).

⁴¹ Letter from Bohuslav Martinů to Břetislav Bakala, 10 October 1926 (MZM, copy at IBM, Bak 1926-10-03).

⁴² Letter from Bohuslav Martinů to his family in Polička, 29 September 1945 (CBM, PBM Kr 309).

⁴³ Rybka, 2011, p. 101.

⁴⁴ Břetislav Bakala travelled with Frank Rybka to the United States. They sailed on the Lancaster from French Cherbourg to New York from 12 to 22 September 1925, as evidenced by the passenger list (“*List of Manifest of Alian Passengers for the United [States]*”). “*Bretielaw [Bretislaw] Bakala*” (The National Archives and Records Administration; Washington, D.C.; *Passenger and Crew Lists of Vessels Arriving at and Departing from Ogdensburg, New York, 5/27/1948 – 11/28/1972*; Microfilm Serial or NAID: T715, 1897–1957. Ancestry.com. New York,

a zmiňovaného dopisu z 3. října 1926 je znám ještě jeden pravděpodobný kontakt obou umělců, na který upozornil rovněž Jaromír Synek. Když Bohuslav Martinů popisoval 1. března 1937 rodině do Poličky zájem o *Koncert pro violoncello a orchestr č. 1*, H 196 I, patrně měl na mysli právě Franka Rybku: „[...] také mi psal jeden Čech tam z orkestu jakou měli radost, je tam více Čechů muzikantů, chce abych mu poslal ten čelový koncert.“⁴⁵ Nicméně dnes nejsou žádné písemnosti mezi Martinů a Rybkou, které by předcházely rok 1941.

Frank Rybka (původním jménem František Josef⁴⁶, později také Franz, Francis) se narodil v Babicích na Zlínsku 19. května 1895. Později rodina přesídlila do Vídně a následně do Brna, kde studoval v letech 1910–1913 na varhanické škole, kterou vedl Leoš

1897–1957. Ancestry.com. *New York, U.S., Arriving Passenger and Crew Lists (including Castle Garden and Ellis Island), 1820–1957* [database on-line]. Lehi, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2010. [cit. 1. srpna 2023]. Dostupné z: https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/2001481053:7488?tid=&pid=&queryId=c4f9f948aa8e89855acf1466235a617&_phsrc=Zeq220&_phstart=successSource). „*Francis [Francis] Rybka*“ (The National Archives and Records Administration; Washington, D.C.; *Passenger and Crew Lists of Vessels Arriving at and Departing from Ogdensburg, New York, 5/27/1948 – 11/28/1972*; Microfilm Serial or NAID: *T715, 1897–1957*. Ancestry.com. *New York, U.S., Arriving Passenger and Crew Lists (including Castle Garden and Ellis Island), 1820–1957* [database on-line]. Lehi, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2010. [cit. 1. srpna 2023]. Dostupné z: https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/2001481922:7488?tid=&pid=&queryId=9fc11ba83cfa4c83dd6c22177eacfddd&_phsrc=Zeq271&_phstart=successSource).

⁴⁵ Dopis Bohuslava Martinů rodině do Poličky, 1. března 1937, CBM, PBM Kr 206; Synek – Všetická, 2023, s. 286.

⁴⁶ *Rodní a křestní kniha Babická. Kniha III*, s. 116, číslo knihy: 11212, snímek č. 118. [cit. 1. srpna 2024]. Dostupné z: <https://www.mza.cz/actapublica/matrika/detail/9350?image=216000010-000253-003377-000000-011212-000000-00-B04806-01170.jp2>.

Apart from this meeting and the aforementioned letter of 3 October 1926, we know of another likely contact between both artists, as also noted by Jaromír Synek. When Bohuslav Martinů wrote to his family in Polička on 1 March 1937, concerning the interest in his *Concerto for Violoncello and Orchestra No. 1*, H 196, he presumably had Frank Rybka on his mind when he wrote: “[...] one Czech also wrote to me there from the orchestra how happy they were to have more Czech musicians, he wants me to send him the cello concerto.”⁴⁵ Despite this, today we know of no writings from Martinů to Rybka from before the year 1941.

Frank Rybka (birth name František Josef⁴⁶, later also Franz, Francis) was born in Babice in the Zlín Region on 19 May 1895. The family later moved to Vienna and then to Brno, where he studied between 1910 to 1913 at

U.S., Arriving Passenger and Crew Lists (including Castle Garden and Ellis Island), 1820–1957 [database on-line]. Lehi, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2010. [cited on 1 August 2024]. Available from: https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/2001481053:7488?tid=&pid=&queryId=c4f9f948aa8e89855acfe1466235a617&_phsrc=Zeq220&_phstart=successSource. “Francis [Francis] Rybka” (The National Archives and Records Administration; Washington, D.C.; *Passenger and Crew Lists of Vessels Arriving at and Departing from Ogdensburg, New York, 5/27/1948 – 11/28/1972*; Microfilm Serial or NAID: T715, 1897–1957. Ancestry.com. *New York, U.S., Arriving Passenger and Crew Lists (including Castle Garden and Ellis Island), 1820–1957* [database on-line]. Lehi, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2010. [cited on 1 August 2024]. Available from: https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/2001481922:7488?tid=&pid=&queryId=9fc11ba83cfa4e83dd6c22177eacfd&_phsrc=Zeq271&_phstart=successSource).

⁴⁵ Letter from Bohuslav Martinů to his family in Polička, 1 March 1937, CBM, PBM Kr 206; Synek–Všetičková, 2023, p. 287.

⁴⁶ *Babická Birth and Christening Book. Book III*, p. 116, book No.: 11212, image No. 118. [cited on 1 August 2024]. Available from: <https://www.mza.cz/actapublica/matrika/detail/9350?image=216000010-000253-003377-000000-011212-000000-00-B04806-01170.jp2>.

Janáček.⁴⁷ Částečně z existenčních důvodů odcestoval v roce 1913 za prací do USA, kde působil nejprve v Youngstownu, poté ve Filadelfii a na Long Islandu v New Yorku jako chrámový varhaník, ředitel kůru, sbormistr a později také jako violoncellista. Americké občanství získal 28. dubna 1921.⁴⁸ O necelých pět let později, 5. ledna 1926, se Frank Rybka oženil s Doris Summers ve městě Elkton ve státě Maryland.⁴⁹ Měli čtyři děti, syny Borise Igora (1926–2023) a Francise Jamese (nar. 1935) a dcery Shirley May (nar. 1928), která tragicky zemřela v roce 1933⁵⁰, a Mary Carolyn (nar. 1931). Když v dubnu 1941 Bohuslav Martinnů s manželkou Charlotte připluli z válečné Evropy

⁴⁷ Srov. Severin, 2018, s. X.

⁴⁸ *Petition for Naturalization*. The National Archives in Washington, D.C.; Washington, D.C.; Record Group Title: *Records of District Courts of the United States*; Record Group Number: 21. Ancestry.com. *Pennsylvania, U.S., Federal Naturalization Records, 1795–1931* [database on-line]. Lehi, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2011. [cit. 1. srpna 2024]. Dostupné z: https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/300213:2717?tid=&pid=&queryId=e1ca456f28be98504b3c61455a1a084e&_phsrc=Zeq243&_phstart=successSource.

⁴⁹ Dříve uváděné místo a datum sňatku, Knoxville, 31. prosince 1925 (Honzíková–Zouhar, 2023, s. 588), vycházelo z novinové zprávy z počátku prosince ([?] SUMMERS RYBKA, *The Knoxville News-Sentinel*, 1925, roč. 5, č. 13, 5. prosince 1925, s. 5). Na základě novějšího nálezu je zřejmé, že svatba se konala o pět dní později, 5. ledna 1926 ve městě Elkton ve státě Maryland (Maryland Marriages. MyHeritage.com [database on-line], MyHeritage Ltd. [cit. 1. srpna 2024]. Dostupné z: <https://www.myheritage.cz/research/collection-20828/maryland-marriages?itemId=Z549547&action=showRecord>).

⁵⁰ Záznam o smrti Shirley May Rybka (New Hampshire Archives and Records Management; Concord, New Hampshire; *New Hampshire Death Records, 1650–1969*. Ancestry.com. *New Hampshire, U.S., Death Records, 1650–1969* [database on-line]. Lehi, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2021. [cit. 1. srpna 2023]. Dostupné z: https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/514097:61834?tid=&pid=&queryId=b7b1986a6f862f61f5a1e5bb15c16e46&_phsrc=Zeq1&_phstart=successSource).

the organ school led by Leoš Janáček.⁴⁷ Partially for existential reasons, in 1913 he travelled to the USA for work, initially working in Youngstown, later in Philadelphia and New York's Long Island as a church organist, cantor and choirmaster and later also a violoncellist. He gained American citizenship on 28 April 1921.⁴⁸ Less than five years later, on January 5, 1926, Frank Rybka married Doris Summers in Elkton, Maryland,⁴⁹ and they had four children, the sons Boris (1926–2023) and Francis James (born 1935), and daughter Shirley May (born 1928), who tragically died 1933⁵⁰, and Mary Carolyn (born 1931). When Bohuslav Martinů and his wife Charlotte arrived in New York by boat from wartime Europe in April 1941, Rybka was already living there permanently and immediately got in touch. Soon there was strong

⁴⁷ Cf. Severin, 2018, p. X.

⁴⁸ *Petition for Naturalization*. The National Archives in Washington, D.C.; Washington, D.C.; Record Group Title: *Records of District Courts of the United States*; Record Group Number: 21. Ancestry.com. *Pennsylvania, U.S., Federal Naturalization Records, 1795–1931* [database on-line]. Lehi, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2011. [cited on 1 August 2024]. Available from: https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/300213:2717?tid=&pid=&queryId=e1ca456f28be98504b3c61455a1a084e&_phsrc=Zeq243&_phstart=successSource.

⁴⁹ The previously stated place and date of the wedding, Knoxville, 31 December 1925 (Honzíková–Zouhar, 2023, p. 588), was based on a newspaper report from early December ([?] SUMMERS RYBKA, The Knoxville News-Sentinel, 1925, Vol. 5, No. 13, December 5, 1925, p. 5). Based on the latest findings, it is evident that the wedding took place five days later, on January 5, 1926, in the town of Elkton, Maryland (Maryland Marriages. MyHeritage.com [database on-line], MyHeritage Ltd. [cited on 1 August, 2024]. Available from: <https://www.myheritage.cz/research/collection-20828/maryland-marriages?itemId=549547&action=showRecord>).

⁵⁰ Record of the death of Shirley May Rybka (New Hampshire Archives and Records Management; Concord, New Hampshire; *New Hampshire Death Records, 1650–1969*. Ancestry.com. *New Hampshire, U.S., Death Records, 1650–1969* [database on-line]. Lehi, UT, USA: Ancestry.com Operations, Inc., 2021. [cited on 1 August 2024]. Available from: https://www.ancestry.com/discoveryui-content/view/514097:61834?tid=&pid=&queryId=b7b1986a6f862f61f5a1e5bb15c16e46&_phsrc=Zeq1&_phstart=successSource).

do New Yorku, Frank Rybka, který zde v té době již trvale žil, se k němu brzy hlásil. Mezi oběma umělci se vytvořilo pevné přátelství, jež přetrvalo i v době, kdy skladatel nastálo přesídlil zpět do Evropy.⁵¹ Martinů věnoval manželům Rybkovým z vděčnosti za jejich péči a podporu dvě kompozice. Manželce Doris Rybkové napsal 21. září 1941 k narozeninám klavírní skladbu *Dumka*, H 285bis⁵², Franku Rybkovi dedikoval ve stejném roce *Sonátu č. 2 pro violoncello a klavír*, H 286⁵³.

Korespondence Bohuslava Martinů s Frankem Rybkou se v druhé polovině 50. let mění. Důvěrná témata se vytrácejí a nahrazují je témata pracovní. Oba přátelé se naposledy setkali na jaře 1956. Poté si jen dopisovali a příležitostně telefonovali. Nezávazné rozmluvy ze 40. let a z počátku let 50. nahradila témata podstatná pro tvorbu i život skladatele. V letech 1956 až 1959, kdy si psali přes oceán, korespondence odráží ztrátu osobního kontaktu i rostoucí politické napětí ve světě.

Tuto změnu předznamenává hned první dopis druhého svazku z 23. ledna 1955. Skladatel Rybkovi vyčítá nezájem o světovou premiéru *Symfonie č. 6 (Symfonické fantazie)*, H 343. Zatímco v předchozích dopisech prvního svazku Martinů referoval o premiérách svých skladeb jen okrajově, zde se situace obrací. Premiéra je ústředním a jediným tématem dopisu a Rybkovi vyčítá, že ho o premiéře neinformoval. Tón dopisu není dán ani tak nedostatkem informací jako spíše očekáváním, že Frank Rybka mohl provedení v New Yorku vyslechnout a zasvěceně o něm

⁵¹ Srov. Rybka, 2011, s. 102; Holá, Monika, Martinů and Rybka, *Martinů Revue*, 2018, May–August, roč. 18, č. 2, s. 19.

⁵² Halbreich, 2007, s. 418; Rybka, Boris I., 1993, s. 51.

⁵³ Halbreich, 2007, s. 341; Rybka, Boris I., 1993, s. 52.

friendship between the two artists, one that was to last even when the composer moved to Europe.⁵¹ Martinů dedicated two compositions to the Rybkas in thanks for their care and support. On 21 September 1941, he wrote Doris Rybka a piano composition for her birthday, *Dumka*, H285bis⁵², dedicating his *Sonata for Violoncello and Piano No. 2*, H286, to Frank Rybka that same year⁵³.

In the second half of the 1950s, Bohuslav Martinů's correspondence with Frank Rybka changed. Confidential topics were gradually replaced with business talk. Both friends met for the last time in the spring of 1956. They subsequently exchanged only letters or the occasional phone-call. Their uncommitted discussions from the 1940s and early 1950s were replaced with topics significant for the composer's life and work. From 1956 to 1959 when they sent letters over the pond, their correspondence reflects the lack of personal contact and growing worldwide political tensions.

The first letter of the second volume from 23 January 1955 foreshadows this change. The composer complains about Rybka's lack of interest in the world premiere of his *Symphony No. 6 (Fantaisies Symphoniques)*, H343. While in the previous letters of the first volume Martinů only mentions premieres of his compositions in passing, here the tables have turned. The premiere was the central and only topic of his letter and he blames Rybka for not informing him of the premiere. The tone of the letter flows less from a lack of information and more from an expectation that Frank Rybka could have visited the New York performance and provide a hands-on review

⁵¹ Cf. Rybka, 2011, p. 102; Holá, Monika, Martinů and Rybka, *Martinů Revue*, 2018, May–August, Vol. 18, No. 2, p. 19.

⁵² Halbreich, 2007, p. 418; Rybka, Boris I., 1993, p. 51.

⁵³ Halbreich, 2007, p. 341; Rybka, Boris I., 1993, p. 52.

referovat do Francie. To se ale nestalo, a proto Martinů reagoval v dopise poněkud rozčileně.

Podobně monotematické dopisy psal skladatel jen ojediněle. V druhém svazku jsou takové jen čtyři. Martinů se v nich dotazoval na způsoby hry na lesní roh,⁵⁴ akcentoval svatbu Rybkovy dcery Mary Carolyn,⁵⁵ anebo komentoval nemožnost navštívit Československo.⁵⁶ A podobně monotematická byla také zpráva Franka Rybky o premiéře *Koncertu pro klavír a orchestr č. 4 (Inkantace)*, H 358.⁵⁷

Převážná většina listů Martinů Rybkovi z druhé poloviny 50. let, které jsou součástí tohoto druhého svazku, je kombinací zpráv a požadavků. Skladatel v nich propojoval sdělení o nových skladbách i provádění své hudby se zprávami o rodině, situaci v Československu, cestovních plánech nebo o zdraví a požitcích s prosbami, aby Rybka zařídil vše potřebné. Speciální prosba ohledně vyzvednutí starého kufří u příbuzných v Paříži se opakuje až rigidně ve třech dopisech z roku 1955 napsaných v krátkých intervalech po sobě.

O nových skladbách Martinů psal Franku Rybkovi vždy jen stručně. Také v druhé polovině 50. let si vystačil s jednověťmi informacemi a slovesy jako „napsal“, „pracuji“ anebo „třukám“, aniž by občas skladbu přesně pojmenoval a její vznik detailně komentoval. Takto informoval o vzniku většiny skladeb z té doby: *Koncert pro hoboj a malý orchestr*, H 353

⁵⁴ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 17. května 1955 (ČMH, C 7009).

⁵⁵ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 23. června 1956 (CBM, PBM Kfr 1289).

⁵⁶ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 6. [dubna] 1958 (CBM, PBM Kfr 1307).

⁵⁷ Dopis Franka Rybky Bohuslavu Martinů, 6. října 1956 (CBM, PBM Kd 358).

back to France. This did not happen, which explains Martinů's annoyed reaction.

The composer rarely wrote similarly single-mindedly. The second volume contains only four such letters. In these, Martinů asks about French horn⁵⁴ playing techniques, celebrated the marriage of Rybka's daughter Mary Carolyn⁵⁵ or commented on the impossibility of visiting Czechoslovakia.⁵⁶ Frank Rybka also wrote about only a single topic in his report from the premiere of *Concerto for Piano and Orchestra No. 4 (Incantation)*, H358.⁵⁷

The vast majority of letters that Martinů wrote to Rybka from the second half of the 1950s onwards that make up this volume, are a combination of news and requests. The composer mixed together messages about his new compositions and performances of his music with news about the family, the situation in Czechoslovakia, travel plans or his health and pleasures, with requests for Rybka to organise his affairs.

When writing about new compositions to Frank Rybka, Martinů was always very brief. In the second half of the 1950s he would often make do with single sentences or single verbs meaning for example "*I wrote*", "*I'm working*" or "*tapping them out*". This is how he wrote about the origins of most pieces from this period: the *Concerto for Oboe and Small Orchestra*, H353

⁵⁴ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 17 May 1955 (ČMH, G 7009).

⁵⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 23 June 1956 (CBM, PBM Kfr 1289).

⁵⁶ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 6 [April] 1958 (CBM, PBM Kfr 1307).

⁵⁷ Letter from Frank Rybka to Bohuslav Martinů, 6 October 1956 (CBM, PBM Kd 358).

(„*Já jsem ještě napsal*“)⁵⁸, *The Rock*, H 363 („*Szellovi jsem napsal*“)⁵⁹, *The Parables*, H 367 („*Ted pracuji pro Charles Muncha*“)⁶⁰, *Legenda z dýmu bramborové nati*, H 360 („[...] *jsem napsal tři jednaní od opery a ještě něco nového, zase na Burešuv text*“)⁶¹, *Zbojnické písně*, H 361 („*Napsal jsem mezitím dva cykly pro muzsky sbor na texty zbojnických písní abych jim dodal více odvahy [...]*“)⁶², *Koncert pro klavír a orchestr č. 5 (Fantasia concertante)*, H 366 („*Pracuji ted na tom pianovem koncerte*“)⁶³, *Trois Estampes*, H 369 („*Pisu ted pro Louisville orchest. vec ale malo plati*“)⁶⁴, *Nonet č. 2*, H 374 („*Uz jsem zacal tukat a napsal jsem Nonet pro prazske zdruzeni jsou pry prvotridni*“)⁶⁵, *Mikeš z hor*, H 375 („*Tak ted se zde bavim ruznymi komposicemi, z nichz [z nichž] jedna je uz hotova a sice jeste ke Studankam, ta posledni Buresova basen, Mikes z hor*“)⁶⁶.

Jen ke dvěma z nich doplnil další komentáře, a to k nízkým či neuhrazeným honorářům. Opakovaně se zmiňoval o dluhu Charlese Muncha za *The Parables*, H 367, který připomněl i při dokončení skladby, když

⁵⁸ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 15. května 1955 (CBM, PBM Kfr 1277).

⁵⁹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 2. května 1957 (CBM, PBM Kfr 1296).

⁶⁰ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 29. ledna 1958 (CBM, PBM Kfr 1305).

⁶¹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 28. listopadu 1956 (CBM, PBM Kfr 1293).

⁶² Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 24. ledna 1957 (CBM, PBM Kfr 1295).

⁶³ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 10. listopadu 1957 (CBM, PBM Kfr 1302).

⁶⁴ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 26. března 1958 (CBM, PBM Kfr 1308).

⁶⁵ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. února 1959 (CBM, PBM Kfr 1319).

⁶⁶ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. března 1959 (CBM, PBM Kfr 1320).

(“I’ve also written”)⁵⁸, *The Rock*, H 363 (“I wrote Szell something”)⁵⁹, *The Parables*, H 367 (“Now I’m working for Charles Munch”)⁶⁰, *Legend of the Smoke from Potato Tops*, H 360 (“I wrote three movements for the opera and some new things, once again on Bureš’ text”)⁶¹, *Brigand Songs*, H 361 (“Meanwhile I wrote two cycles for male choir using the brigand songs to give them more courage”)⁶², *Concerto for Piano and Orchestra No. 5 (Fantasia concertante)*, H 366 (“I’m now working on the piano concerto”)⁶³, *Trois Estampes*, H 369 (“I’m now writing something for the Louisville orchestra, but it doesn’t pay much”)⁶⁴, *Nonet No. 2*, H 374 (“I’ve started tapping and wrote a Nonet for the Prague Association, supposedly they’re top class”)⁶⁵, *Mikesh from the Mountains*, H 375 (“Now I’m having fun here with various compositions, one of which is already finished and it goes with the Springs, the last poem of Bureš’, Mikesh from the Mountains”)⁶⁶.

He only added further comments in two of these cases, noting the low or unpaid royalties. He repeatedly mentioned Charles Munch’s debt for *The Parables*, H 367,

⁵⁸ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 15 May 1955 (CBM, PBM Kfr 1277).

⁵⁹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 2 May 1957 (CBM, PBM Kfr 1296).

⁶⁰ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 29 January 1958 (CBM, PBM Kfr 1305).

⁶¹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 28 November 1956 (CBM, PBM Kfr 1293).

⁶² Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 24 January 1957 (CBM, PBM Kfr 1295).

⁶³ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 10 November 1957 (CBM, PBM Kfr 1302).

⁶⁴ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 26 March 1958 (CBM, PBM Kfr 1308).

⁶⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 February 1959 (CBM, PBM Kfr 1319).

⁶⁶ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 March 1959 (CBM, PBM Kfr 1320).

napsal 12. února 1958: „Dopsal jsem ty *Parables pro Muncha a tak jsem v nadeji, totiž on mi za ne jeste dluzi jeden tac, ktery prijde vhod, pres to ze malo utracim.*“⁶⁷ Nízký honorář komentoval také v souvislosti s objednávkou Louisville Orchestra na skladbu *Trois Estampes*, H 369: „*Pisu ted pro Louisville orchest. vec ale malo plati, za to je jen maly orchestr.*“⁶⁸

U dvou skladeb, které komponoval na základě podnětů z Československa, uvedl jiné důvody. Martinů byl přesvědčen, že jeho hudba může lidem v komunisty ovládaném státě „*dodat nadeji*“. A také se domníval, že svým protestem proti násilnému potlačení Maďarského povstání může přispět ke zlepšení situace v tehdejším východním bloku a svými skladbami povzbudit bojového ducha. Proto odložil dokončenou kantátu *Legenda z dýmu bramborové nati*, H 360, a vysvětlil, proč partituru nezaslal do Prahy: „[...] *malá kantata, kterou asi ted domu nepošlu, když se tak vyznamenali, jsou to hrdinove, budou miti v dějinách zvláštni kapitolu.*“⁶⁹ O měsíc později však situaci přehodnotil a Rybkovi sdělil, že napsal cyklus *Zbojnické písně*, H 361, který pošle do Československa, aby „*jim dodal vice odvahy*“⁷⁰.

Podrobněji a opakovaně se Martinů vracel pouze ke třem skladbám, na nichž pracoval. Nejčastěji ve svých dopisech z druhé poloviny 50. let zmiňoval operu *Řecké pašije*, H 372. Nejprve Rybku požádal o pomoc s liturgickou ortodoxní hudbou: „*Nemáš tam blízko nějaký Ruský kostel? Hledám staré liturgické*

⁶⁷ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 12. února 1958 (CBM, PBM Kfr 1306).

⁶⁸ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 26. března 1958 (CBM, PBM Kfr 1308).

⁶⁹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 28. listopadu 1956 (CBM PBM Kfr 1293).

⁷⁰ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 24. ledna 1957 (CBM, PBM Kfr 1295).

which he also mentioned after the piece was completed, writing on 12 February 1958: “*I finished writing those Parables for Munch and so I’m hopeful, because he still owes me a thousand for them, which will come in handy; despite not spending much.*”⁶⁷ He also mentioned his low royalties to Rybka in context of the Louisville Orchestra’s order for the composition *Trois Estampes*, H369: “*I’m now writing something for the Louisville orchestra, but they aren’t paying much, as it’s just a small orchestra.*”⁶⁸

For two pieces composed on request from Czechoslovakia he gave other reasons. Martinů was convinced his music might “*bring hope*” to people in a Communist-controlled country. He also thought that his protest against the violent suppression of the Hungarian Uprising might help improve the situation in the Eastern Bloc and that his compositions might inspire a fighting spirit. This is why he put his completed cantata, the *Legend of the Smoke from Potato Tops*, H360, explaining why he hadn’t sent the score to Prague: “[...] *a small cantata that I probably won’t send home now, since they’ve really outdone themselves this time, what heroes, they’ll get their own chapter in the history books.*”⁶⁹ A month later he re-evaluated and told Rybka he had written *Brigand Songs*, H361, that he would send to Czechoslovakia to “*to give them more courage*”⁷⁰.

Martinů only revisited (repeatedly and in detail) three compositions he was working on. In his letters from the second half of the 1950s, he most often mentioned the opera *The Greek Passion*, H372. First he asked Rybka

⁶⁷ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 12 February 1958 (CBM, PBM Kfr 1306).

⁶⁸ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 26 March 1958 (CBM, PBM Kfr 1308).

⁶⁹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 28 November 1956 (CBM, PBM Kfr 1293).

⁷⁰ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 24 January 1957 (CBM, PBM Kfr 1295).

*sbory, ruské a nemohu nic najít. Pozeptej se!*⁷¹ Z následujících dopisů je zřejmé, jak byla práce obtížná a vyjednávání premiéry komplikované. Postupně Rybkovi představoval zájem operních domů o premiéru, včetně vídeňské opery, milánské La Scaly, londýnské Covent Garden, curyšské opery a dirigentů Herberta Karajana či Rafaela Kubelíka. Namáhavé komponování bylo ale také důvodem skladatelských problémů s pravou rukou. Ještě v červnu 1957 Martinů věřil, že premiéra se uskuteční v Londýně i Curychu.⁷² O půl roku později ale již poprvé zmínil problémy s premiérou i potřebu operu přepracovat („*reparace*“)⁷³. V následujících měsících byl ke své práci kritický, když připouštěl: „*Ty Pasije musim poradne spravit, to co jsem psal v tom North Hotelu nedopadlo dobre [...]*“.⁷⁴ O dva měsíce později byl ještě příkřejší a nejraději by celou operu přepracoval. Rybkovi k tomu napsal: „*Jinak se morim s tou operou a trochu mne to unavuje, není to lehka prace s opravami, nejraději bych to predelal cele, ale uz mam tri akty hotove a tak to snad dokoncim*“.⁷⁵ Krátce po operaci žaludku v prosinci 1958 opět informoval Rybku o pokračující práci na opeře a netrpělivosti nakladatelství Universal Edition s jejím dokončením. Naposledy se o opeře zmínil v lednu 1959, kdy věřil,

⁷¹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 15. května 1955 (CBM, PBM Kfr 1277).

⁷² Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. června 1957 (CBM, PBM Kfr 1297).

⁷³ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 29. ledna 1958 (CBM, PBM Kfr 1305).

⁷⁴ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 26. března 1958 (CBM, PBM Kfr 1308).

⁷⁵ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 13. května 1958 (CBM, PBM Kfr 1311).

for help with orthodox liturgical music: *“Isn’t there some Russian church nearby? I’m looking for old liturgical choirs, Russian, and I can’t find anything. Ask around!”*⁷¹ The following letters make it clear how difficult the work was and how complicated organising the premiere was. He gradually let Rybka know about opera houses interested in the premiere, including the Vienna Opera, Milan’s La Scala, London’s Covent Garden, the Zürich Opera House and conductors Herbert von Karajan and Rafael Kubelík. This strenuous composing effort also caused him problems with his right hand. In June 1957 Martinů still trusted that the premiere would take place in London and Zürich.⁷² Six months later he mentioned problems with the premiere for the first time, as well as the need to rework the opera (*“reparations”*)⁷³. In the following months he was critical of his own work, admitting: *“I have to properly fix that Passion, the stuff I wrote at that North Hotel didn’t end up good [...]”*⁷⁴ Two months later he was even harsher and would have preferred reworking the entire opera. He wrote to Rybka: *“Otherwise I’m plodding on with the opera and it’s a little exhausting, it’s no easy work fixing things, I’d rather rewrite everything, but I already have three acts done and hopefully I’ll finish it.”*⁷⁵ Shortly after his stomach operation in December 1958 he once again informed Rybka of his continuing work on the opera and how impatient the publishers Universal Edition were

⁷¹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 15 May 1955 (CBM, PBM Kfr 1277).

⁷² Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 June 1957 (CBM, PBM Kfr 1297).

⁷³ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 29 January 1958 (CBM, PBM Kfr 1305).

⁷⁴ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 26 March 1958 (CBM, PBM Kfr 1308).

⁷⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 13 May 1958 (CBM, PBM Kfr 1311).

že premiéra bude v Hamburku.⁷⁶ Skutečnost však byla jiná a premiéry opery *Řecké pašije*, H 372, se nedožil.

Další skladbou, o jejímž vzniku a premiéře Martinů psal Franku Rybkovi vícekrát, byl *Koncert pro klavír a orchestr č. 5 (Fantasia concertante)*, H 366, který komponoval od listopadu 1957 pro klavíristku Margrit Weber. Přestože i v tomto případě použil výraz „*dřina*“, byl se skladbou během necelých dvou měsíců hotov. Měsíc od první zprávy měl většinu partitury dokončenou a byl spokojen: „[...] *zacinam posledni vetu a myslim ze bude dobry*.“⁷⁷ O rok později se podělil o úspěch premiéry v Berlíně: „*Klavirni koncert mel velky uspech v Berline, prave jsem dostal telegtram*.“⁷⁸

Podobně často Martinů psal Rybkovi také o vyjednávání premiéry i autorských právech k opeře *Mirandolina*, H 346. Informoval o stažení autorských práv od nakladatelství Boosey & Hawkes a neúspěšných plánech na premiéru v Hamburku, který nahradilo Národní divadlo v Praze. DILIA a další státní instituce si od toho slibovaly získání skladatelových autorských práv na více skladeb, a proto, jak sdělil Rybkovi, mu „*mazali med kolem huby*“. Opakovaně psal také o přípravě premiéry kantáty *Epos o Gilgamešovi*, H 351, o korekturách partitury pro nakladatelství Universal Edition, o úspěchu prvního provedení a také přítomnosti Antonína Sychry, zástupce Svazu československých skladatelů, který ještě na počátku 50. let Bohuslava Martinů obviňoval z kosmopolitismu.

⁷⁶ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. února 1959 (CBM, PBM Kfr 1319).

⁷⁷ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 7. prosince 1957 (CBM, PBM Kfr 1303).

⁷⁸ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. února 1959, CBM, PBM Kfr 1319).

for its completion. His last mention of the opera was in January 1959, when he still hoped the premiere would be in Hamburg.⁷⁶ This did not actually happen and he did not live to see the premiere of *The Greek Passion*, H372.

Martinů also wrote repeatedly about the premiere and composition of another piece to Frank Rybka, the *Concerto for Piano and Orchestra No. 5 (Fantasia concertante)*, H366, which he started composing in November 1957 for pianist Margrit Weber. Despite also referring to it as “*hard work*”, he finished the composition in under two months. One month after its first mention he had most of the score completed and was happy with it: “*I’ve started the final movement and I think it will be good.*”⁷⁷ A year later he shared news of its premiere’s success in Berlin: “*The Piano Concerto was highly successful in Berlin, I’ve just received a telegram.*”⁷⁸

Martinů also wrote similarly frequently to Rybka about negotiating the premiere and licensing to the opera *Mirandolina*, H346. He gave news about the retraction of the copyrights from publishers Boosey & Hawkes and unsuccessful plans for a premiere in Hamburg, which was replaced by the National Theatre in Prague. DILIA and other state institutions were expecting to gain the composer’s copyrights for multiple compositions and so as he told Rybka, were “*sucking up to him*”. He also wrote repeatedly about preparations for the premiere of the cantata *The Epic of Gilgamesh*, H351, about corrections to scores for Universal Edition, the success of the first performance as well as the presence of Antonín Sychra, representing the Czechoslovak Composers

⁷⁶ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 February 1959 (CBM, PBM Kfr 1319).

⁷⁷ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 7 December 1957 (CBM, PBM Kfr 1303).

⁷⁸ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 February 1959 (CBM, PBM Kfr 1319).

Další operou, o níž také Rybkovi opakovaně psal, byla *Juliette*, H 253, a její nová inscenace v Hessisches Staatstheater ve Wiesbadenu. Z korespondence s Rybkou je zřejmé, že Martinů se zúčastnil premiéry v lednu 1959 a přes odlišné pojetí byl s nastudováním spokojen: „*Uspech byl slavný a ohromný; musel jsem sam jít asi 2 0 krate na scenu. Udelali z Ju.lietty strasidlo,takovy hrozny sen, ze zbytek vlasu na hlave vstavaj a lidem asi take,ale zde se to libi a tak to bylo v poradku*Zaradili mne mezi nejmodernější surrealisty. Opera vubec nese starla a je jako pred 20 lety svezi a pusobiva. Myslim ze pujde na jine sceny taky.“⁷⁹

Opakovaně také referoval o provedení *Sonáty pro klavír*, H 350, v New Yorku a o úspěších, které pianista a dedikant Rudolf Serkin se skladbou sklízěl.⁸⁰ Martinů se rovněž zmínil o připravovaném vydání skladby v nakladatelství Max Eschig v Paříži.⁸¹ V témže dopise se také nadšeně zmiňuje o vřelém přijetí *Smyčcového kvartetu č. 6*, H 312, o němž mu psal houslista Dušan Pandula: „*Ja jsem mel take pry ohromny uspech v Lebanonu a v Egypte a v tech horkych koncinach hrali pry tam Novakovci z Prahy muj kvartet a obecnstvo pry jasalo a dupalo a tak dale.*“⁸²

Druhý díl přináší také svědectví o rostoucím významu nahrávek a rozhlasových i televizních vysílání pro Bohuslava Martinů. Mnoho svých skladeb

⁷⁹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. února 1959 (CBM, PBM Kfr 1319).

⁸⁰ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 7. prosince 1957 (CBM, PBM Kfr 1303).

⁸¹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 12. února 1958 (CBM, PBm Kfr 1306).

⁸² Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 12. února 1958 (CBM, PBm Kfr 1306).

Association, who had been denouncing Bohuslav Martinů with accusations of cosmopolitanism in the 1950s.

Another opera he also repeatedly mentioned to Rybka, was *Juliette*, H253, and its new production at the Hessisches Staatstheater Wiesbaden. From his correspondence with Rybka it is clear Martinů attended the premiere in January 1959 and despite the alternative concept, was happy with its performance: “*The success was glorious and immense, I had to walk up on the stage at least 20 times myself. They made Juliette a bogeyman, a kind of terrible dream, the rest of the hair on my head stood on end and the people’s too, but they like that here so it was all right. They placed me among the most modern surrealists. The opera hasn’t aged a day and is still as fresh and effective as 20 years ago. I think it will come to other stages as well.*”⁷⁹

He also made multiple mentions of the performance of the *Sonata for Piano*, H350, in New York, and the successes that pianist and dedicatee Rudolf Serkin garnered with the piece.⁸⁰ Martinů also mentioned the preparations for publication of the composition by publisher Max Eschig in Paris.⁸¹ In the same letter, he also enthusiastically mentions the warm reception of the *String Quartet No. 6*, H312, about which the violinist Dušan Pandula wrote to him: “*And I was supposedly also enormously successful in Lebanon and Egypt and other warmer climates, they say the Nováks from Prague played my quartet and the crowd cheered and stamped their feet and so on.*”⁸²

⁷⁹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 February 1959 (CBM, PBM Kfr 1319).

⁸⁰ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 7 December 1957 (CBM, PBM, Kfr 1303).

⁸¹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 12 February 1958 (CBM, PBM Kfr 1306).

⁸² Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 12 February 1958 (CBM, PBM Kfr 1306).

neměl možnost slyšet v živém provedení, a proto se zajímal o nahrávky na gramodeskách, rozhlasové přenosy a televizní vysílání. V dopisech Rybkovi kladně komentoval nahrávky *Otvírání studánek*, H 354 („*Poslali mi z Prahy desky otvirani Studanek je to pekne nazpivane ale myslí ze material neni zvlast dobry.*“)⁸³, a *Trois Estampes*, H 369 („*Z Louisville mi poslali pas [pás] abych to zkontroloval, ty Estampes a zni to moc dobre byla tam velka controverse ale kritiky jsou vyborne.*“)⁸⁴. Rozhodnutí o definitivním přepracování *Koncertu pro violoncello a orchestr č. 1*, H 196 II, vzniklo díky poslechu záznamu rádiového vysílání: „[...] *slyšel jsem to onehda v Radiu a znělo to jako když kopeš do bedny od cikorky, plno chyb a tak to dávám do pořádku.*“⁸⁵ Také si ale stěžoval na problémy s rozhlasovým přenosem premiéry *The Parables*, H 367, z Bostonu. Deník *The New York Times* sice předem avizoval, že Martinů bude moci premiéru vyslechnout z rádia i ve Švýcarsku díky rozhlasovému přenosu, dopis Rybkovi však dokládá, že tomu tak nebylo.⁸⁶

Frank Rybka byl již od počátku 40. let skladatelovým oddaným přítelem, který neváhal vždy pomoci. Proto se na něj Martinů obracel s různými dotazy a prosbami. V druhé polovině 50. let ho žádal o upřesnění způsobu hraní na lesní roh, neboť Rybkův starší syn Boris Igor byl úspěšným hráčem

⁸³ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 7. prosince 1957 (CBM, PBM Kfr 1303).

⁸⁴ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. března 1959 (CBM, BM Kfr 1320).

⁸⁵ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 19. června 1955 (CBM, PBM Kfr 1279).

⁸⁶ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. března 1959 (CBM, BM Kfr 1320).

The second volume also plays witness to the growing importance of recordings and both radio and television broadcasts to Bohuslav Martinů. He was unable to hear many of his compositions played live, which led to his interest in gramophone recordings, radio and television broadcasts. In his letters to Rybka he had positive things to say about recordings of *Opening of the Springs*, H354 (“They sent me the records of the *Opening of the Springs* from Prague, it’s well sung but they don’t think the material is very good.”),⁸³ *Trois Estampes*, H369 (“They sent me a tape from Louisville to check, those *Estampes*, which sounded very good there was a lot of controversy, but the critiques are great.”)⁸⁴. The decision to definitively revise the *Concerto for Violoncello and Orchestra No. 1*, H196 II, arose thanks to listening to a recording of a radio broadcast: “[...] I heard it on the Radio the other day and it sounded like you’re kicking a chicory box, full of mistakes, so I’m fixing it.”⁸⁵ But he also complained about problems with the radio broadcast of the Boston premiere of *The Parables*, H367. *The New York Times* did announce beforehand that Martinů would be able to listen to the premiere thanks to a radio broadcast in Switzerland, but his letter to Rybka shows that was not the case.⁸⁶

From the early 1940s onward, Frank Rybka remained a loyal friend of the composer, never hesitating to help him out. Which is why Martinů turned to him with various questions and requests. In the second half of the 1950s he asked him to clarify playing techniques for the

⁸³ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 7 December 1957 (CBM, PBM Kfr 1303).

⁸⁴ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 March 1959 (CBM, PBM Kfr 1320).

⁸⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 19 June 1955 (CBM, PBM Kfr 1279).

⁸⁶ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 March 1959 (CBM, PBM Kfr 1320).

na tento nástroj.⁸⁷ Vzápětí ale svůj požadavek zrušil a zdůraznil, že nic nepotřebuje, neboť vše zná: „*Co se týče té Horny na to zapomeň, já to znám jen jsem to chtěl mítí potvrzeno.*“⁸⁸

Rybka byl nápomocný také s dohledáváním rukopisů Martinů. Když Martinů hledal partituru *Koncertu pro klavír a orchestr č. 2*, H 237, a domníval se, že ji má Rudolf Firkušný, požádal Franka Rybku, aby věc u Firkušného zjistil.⁸⁹ To platilo také pro další rukopisy. Martinů během svých cest zanechával některé své autografy v úschově u přátel v Evropě i ve Spojených státech. Již dříve se dotazoval Franka Rybky na *Koncert pro violoncello a orchestr č. 2*, H 304. V březnu 1959 hledal další skladby. Aniž by byl konkrétní, dotázal se obecně: „*Chtel jsem te uz davno zeptat zdali jsem u tebe neulozil nejake rukopisy ,nemohu je najit ac uz tu mam skoro vsechno z N.Y. a nemohu si vzpomenout u koho jsem to nechal. Myslel jsem u Davise toho malire ale tam to take není. tak si vzpomen a napis.*“⁹⁰ Výsledek neznáme, neboť v dopisech se o rukopisech později nezmiňuje. Nicméně v části pozůstalosti Franka Rybky, která je uložena od 70. let v ČMH, se dochovaly průběhové skici některých skladeb z 40. a 50. let (*Nový Špalíček*, H 288, *Petrklíč*, H 348, *Fresky Piera della Francesca*, H 352, *Zbojnické písně*, H 361).

⁸⁷ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 17. května 1955 (ČMH, C 7009).

⁸⁸ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 2. června 1955 (CBM, PBM Kfr 1278).

⁸⁹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 19. dubna 1958 (CBM, PBM Kfr 1310).

⁹⁰ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. března 1959 (CBM, BM Kfr 1320).

French horn, since Rybka's son Boris Igor was an accomplished musician on the instrument.⁸⁷ He was quick to retract this request however, stressing that he needed nothing, already knowing it: "*Concerning the horn you can forget about it, I knew it myself I just wanted confirmation.*"⁸⁸

Rybka also helped searching for Martinů's manuscripts. When Martinů was looking for the score of his *Concerto for Piano and Orchestra No. 2*, H237, convinced Rudolf Firkušný had it, he asked Frank Rybka to ask Rudolf Firkušný about it.⁸⁹ This also applied to other manuscripts. During his travels, Martinů had certain autographs stored with friends in Europe as well as the United States. He had previously asked Frank Rybka about the *Concerto for Violoncello and Orchestra No. 2*, H304. In March 1959 he was searching for more composition. Without being specific he asked a general question: "*I've wanted to ask you for a long time, whether I stored any manuscripts with you, I can't find them, although I have almost everything from N.Y. here and can't remember who I left them with. I thought it was that painter Davis, but it's not there either. Try to remember and write.*"⁹⁰ The result remains unknown, since he never mentions the manuscripts in later letters. Nevertheless, part of the estate of Frank Rybka stored at ČMH since the 1970s preserved working drafts of certain compositions from the 1940s and 1950s (*New Chap-Book*, H288, *Primrose*, H348, *The Frescoes of Piero della Francesca*, H352, *Brigand Songs*, H361).

⁸⁷ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 17 May 1955 (ČMH, G 7009).

⁸⁸ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 2 June 1955 (CBM, PBM Kfr 1278).

⁸⁹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 19 April 1958 (CBM, PBM Kfr 1310).

⁹⁰ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 March 1959 (CBM, PBM Kfr 1320).

Další položkou byl notový papír. Bohuslav Martinů psal od příjezdu do Spojených států své partitury na transparentní notový papír americké firmy Circle Blue Print. Ten umožňoval snadné a dostupné pořízování reprodukcí bez nutnosti skladby opisovat. Získat tento papír v Evropě bylo ovšem komplikované. Proto Rybku požádal o zaslání balíků z Ameriky. První prosbu napsal 2. června 1955, kdy žádal o zaslání 200 kusů 24systémového notového papíru letecky.⁹¹ Z tohoto požadavku bylo zřejmé, že na notový papír spěchal. Za necelé dva měsíce Martinů opouštěl Nice a po prázdninových cestách a pobytu v Paříži se 5. října letecky vracel do New Yorku. Nepochybně počítal s tím, že během několika týdnů napíše nové skladby a bude potřebovat dostatek papíru. Jednou z nich byla kantáta *Otvírání studánek*, H 354, kterou psal také na tento papír, avšak mezi 4. a 15. červencem, kdy nové zásoby papíru byly teprve na cestě. Znovu Rybku žádal o notový papír firmy Circle Blue Print o tři roky později, v březnu 1958.⁹² Později komentoval vysokou cenu papíru (50 dolarů za 250 stran 26systémového papíru): „*Posilam ti check na padesatku cili je to vyrovnano, ne?*“⁹³ A dopis z března 1959 je důkazem toho, že Martinů hledal jiné varianty notového papíru, které bylo možné získat v Evropě. Některé skladby psal v roce 1959 na notový papír E.A.L.⁹⁴

Rybka byl skladateli nápomocný i v dalších záležitostech. Obstarával mu knižní přílohy *The New York*

⁹¹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 2. června 1955 (CBM, PBM Kfr 1278).

⁹² Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 26. března 1958 (CBM, PBM Kfr 1308).

⁹³ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 19. dubna 1958 (CBM, PBM Kfr 1310).

⁹⁴ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. března 1959 (CBM, Kfr 1320).

Another topic was manuscript paper. Ever since arriving in the United States, Bohuslav Martinů wrote his scores on transparent manuscript paper from the American company Circle Blue Print. This enabled easy and affordable reproduction without needing to copy the compositions by hand. It was however difficult to get this paper in Europe. This is why he asked Rybka to send packages paper from America. He sent his first request on 2 June 1955.⁹¹ He asked for him to send 200 pcs of 24 stave manuscript paper by air mail. His request made it clear he needed the manuscript paper quickly. Almost two months later he left Nice and after his holidays and a stay in Paris, on 5 October he flew back to New York. He was clearly expecting to write new compositions the next several weeks, so he would need enough paper. One of these pieces was the cantata *Opening of the Springs*, H354, which he also wrote on this paper, however that was between 4 and 15 July, when the new batch of paper was still on its way. Three years later in March 1958,⁹² he once again asked Rybka for Circle Blue Print manuscript paper. He later commented on the high price of the paper (50 dollars for 250 pages of 26 stave paper): “*I’m sending you a cheque for fifty, so it should be sorted, right?*”⁹³ And his letter from March 1959 is evidence Martinů was looking for other options, manuscript paper available in Europe. In 1959 he wrote some compositions on E.A.L. manuscript paper.⁹⁴

Rybka was also helpful to the composer in other affairs. He would send him the Book Section of the *New*

⁹¹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 2 June 1955 (CBM, PBM Kfr 1278).

⁹² Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 26 March 1958 (CBM, PBM Kfr 1308).

⁹³ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 19 April 1958 (CBM, PBM Kfr 1310).

⁹⁴ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 3 March 1959 (CBM, PBM Kfr 1320).

Times, které nebyly součástí mezinárodního vydání deníku dostupného také v Evropě.⁹⁵

Když ale naopak Rybka žádal skladatele o partituru nových skladeb, Martinů mu odpověděl otázkou „*co by vlastně chtěl*“. Svě odmítnutí zdůvodnil pragmaticky. Výtisky rozdával těm dirigentům, u nichž předpokládal, že skladby budou hrát: „*Orchestralni partitury jichz dostanu malo musim rozdat dirigentum aby se to hralo, jinak oni jsou lini se podivat do katalogu novych veci.*“⁹⁶

Dopisy Bohuslava Martinů z druhé poloviny 50. let jsou ale také důkazem jeho jasně formulovaných estetických názorů, které sdílel s Frankem Rybkou. Během práce na nových dílech se v korespondenci skladatel několikrát kriticky vyjádřil k Nové hudbě. Její vliv i pozice v koncertním a divadelním provozu sílila. Při hodnocení skladeb si nebral servítky a odmítal je v dopisech jak Franku Rybkovi, tak i dalším adresátům, Paulu Sacherovi⁹⁷, Miloši Šafránkovi⁹⁸ a Zdeňku Zouharovi⁹⁹. Rybkovi napsal na konci roku 1957: „[...] *neni to sice k poslouchani ale protoze je pry to moderni tak vsechny ostatni veci, ktere maji C dur akkord uz jsou out of Fashion.*“¹⁰⁰ O půl roku později byl podobně sarkastický, když líčil budoucnost této hudby: „*Take uz se nebudu do prace i norami [notami] tak hnat, uz jsem toho nadkrabal*

⁹⁵ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 10. listopadu 1957 (CBM, PBM Kfr 1302).

⁹⁶ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 16. května 1959 (CBM, PBM Kfr 1322).

⁹⁷ Dopis Bohuslava Martinů Paulu Sacherovi, 18. prosince 1954 (PPS, kopie v IBM, Sac 1954-12-18).

⁹⁸ Dopis Bohuslava Martinů Miloši Šafránkovi, 14. listopadu 1956 (CBM, PBM Kmš 849; Zouhar–Coufalová, 2019b, s. 461).

⁹⁹ Dopis Bohuslava Martinů Zdeňku Zouharovi, 26. června 1957 (ZZ, BM 24; Zouhar–Zouhar, 2008, s. 215).

¹⁰⁰ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 7. prosince 1957 (CBM, PBM Kfr 1303).

York Times, which were not part of the international version of the paper available in Europe.⁹⁵

When however Rybka asked the composer for scores of his new pieces, Martinů answered with a question: “*what would you like*”. He explained his refusal pragmatically. He only sent out prints to conductors he expected to actually play the pieces: “*The orchestral scores I only get a few of, which I have to hand out to the composers to get it played, otherwise they’re too lazy to look it up in the catalogue of new works.*”⁹⁶

Bohuslav Martinů’s letters from the second half of the 1950s are also evidence of his clearly formulated aesthetic opinions, which he shared with Frank Rybka. When working on new pieces the composer several times expressed criticism of New Music. It was gaining influence and space in concert and theatrical productions. He had no qualms in judging such compositions, rejecting them in his letters to Frank Rybka and others, Paul Sacher⁹⁷, Miloš Šafránek⁹⁸ and Zdeněk Zouhar⁹⁹. At the end of 1957 he wrote to Rybka: “[...] *it’s unlistenable, but they say because it’s modern then all the other things with C-major chords are now Out of Fashion.*”¹⁰⁰ Six months later he showed similar sarcasm, painting the future of this music: “*I’m also not going to be working so hard on the music, I’ve already scribbled down enough and if that new 12-tone music takes over, the next*

⁹⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 10 November 1957 (CBM, PBM Kfr 1302).

⁹⁶ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 16 May 1959 (CBM, PBM Kfr 1322).

⁹⁷ Letter from Bohuslav Martinů to Paul Sacher, 18 December 1954 (PPS, copy at IBM, Sac 1954-12-18).

⁹⁸ Letter from Bohuslav Martinů to Miloš Šafránek, 14 November 1956 (CBM, PBM Kmš 849; Zouhar–Coufalová, 2019a, p. 491).

⁹⁹ Letter from Bohuslav Martinů to Zdeněk Zouhar, 26 June 1957 (ZZ, BM 24; Zou 1957-06-26; Zouhar–Zouhar, 2008, p. 216).

¹⁰⁰ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 7 December 1957 (CBM, PBM Kfr 1303).

[naškrábal] *dost a jestli ted ovladne ta nove hudba o 12 tonech, to si budou pristi generace libovat, zde je toho plno a jedno horsi nez druhe, [...]*.¹⁰¹ Podobně rozčilen byl zprávami o inscenaci opery *Wozzeck* Albana Berga v MET v roce 1959. Kritika Taubman-na označil za propagandistu, který mění své postoje podle preferencí publika: „*Mel by nekdo napsat do Timesu, aby to trochu zarazili, je to az nechutne jak to obvious, je to propaganda a ne kritika [...]*“.¹⁰² Překvapivě ale nebyl nijak nadšen skladbami Bély Bartóka (1881–1945), když po návštěvě *Das Bartók-Fest in Basel* Franku Rybkovi napsal: „[...] *tak jsme vsichni Ubartokovani a jsme radi ze uz je po vsem.*“¹⁰³

Rodina a přátelé byli dalším častým tématem písemností Bohuslava Martinů. Nechával pozdravovat celou Rybkovu rodinu, zajímal se o osudy jeho dětí a komentoval jejich úspěchy. Jeden dopis věnoval svatbě Rybkovy dcery Mary Carolyn a citoval v něm moravské lidové svatební texty, jak je znal ze sbírky Františka Sušila.¹⁰⁴ Později gratuloval k narození první Rybkovy vnučky Mary Beth Bishop a zdůraznil, že to je největší úspěch jeho dětí. Rybkovi také kondoloval po úmrtí jeho matky Marianny Rybkové a vzpomínal na dirigenta Břetislava Bakalu, který byl blízkým přítelem Franka Rybky.

¹⁰¹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 6. července 1958 (CBM Kfr 1313).

¹⁰² Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 16. května 1959 (CBM, PBM Kfr 1322).

¹⁰³ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 8. června 1958 (CBM, PBM Kfr 1312).

¹⁰⁴ Sušil, 1860, č. 1208, s. 391. Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 23. června 1956 (CBM, PBM 1289).

generations will have plenty to enjoy, there's lots of it here one thing worse than the other, [...]"¹⁰¹ He was similarly incensed by news of the production of Alban Berg's opera *Wozzeck* at the MET in 1959. He called the critic Taubmann a propagandist who changed his positions to match the preferences of the audience: "*Somebody should write to the Times, to clamp down on it a little, it's almost disgustingly obvious, it's propaganda not criticism.*"¹⁰² Surprisingly, he was not at all enthusiastic about the compositions of Béla Bartók (1881–1945) when, after visiting Das Bartók-Fest in Basel, he wrote to Frank Rybka: "[...] *everyone was stuffed to bursting with Bartók for a week so we're happy that's over.*"¹⁰³

Friends and family were also a common topic in Bohuslav Martinů's writings. He sent greetings to Rybka's whole family, was interested in their children's fortunes and commented on their successes. He devoted an entire letter to the wedding of Rybka's daughter Mary Carolyn, where he cited Moravian folk wedding songs that he knew from the collection by František Sušil.¹⁰⁴ He later sent his congratulations to Rybka on the birth of his first granddaughter, emphasizing this was the greatest success of his children. He also sent Rybka his condolences on the death of his mother Marianne Rybka, reminiscing about conductor Břetislav Bakala, Frank Rybka's close friend.

¹⁰¹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 6 July 1958 (CBM, PBM Kfr 1313).

¹⁰² Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 16 May 1959 (CBM, PBM Kfr 1322).

¹⁰³ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 8 June 1958 (CBM, PBM Kfr 1312).

¹⁰⁴ Sušil, 1860, No. 1208, p. 391. Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 23 June 1956 (CBM, PBM 1289).

Svého přítele informoval o své ženě Charlotte, sourozencích Marii a Františku Martinů, kteří žili v Poličce. Reagoval na Rybkovu kondolenci ke smrti bratra Františka a otevřeně líčil komplikovaný vztah mezi svou sestrou Marií a švagrovou Jindřiškou Martinů.¹⁰⁵

Martinů psal často Franku Rybkovi o společných přátelích: Charlesi Munchovi, Frances Ježkové, Stelle Steinerové, ale nejčastěji o klavíristovi Rudolfu Firkušném a dirigentovi Rafaelu Kubelíkovi. Z dopisů je zřejmé, že ho těšila osobní i umělecká setkání a vzájemná korespondence. Dopisy Franku Rybkovi dokládají také vývoj jejich vztahů. Martinů oba hájil, když se Rybka domníval, že nedostatečně propagují jeho skladby. Důrazně ho upozornil: „*Rudovi krivdis, on mne uvedomil, on nabidnul do Salzburku Incantace ale oni chteli miti evropskou premieru a to jim nemohl dati protoze to uz slibil Edinburgu a tak si zvolili Dvoraka.tak nedelej rozbroje. Hraje v Edinburgu koncem mesice a pak take dvakrat v Londyne s Kubelikem.*“¹⁰⁶ Avšak o rok později připustil jiný stav věcí: „*Ruda mi muze byti ukraden, on se uplne odcizil;ostatne to vis taky a tak mu adresu nemusis davat,on stejne pise obcas necitelny dopis narychlo a asi jen ze zdvorilosti;Ale nemusis mu to rikat, on asi o tom vi dobre sam a tak do neho nerejpej.Ten druhy matador K. je to same.*“¹⁰⁷ Kritika obou přátel byla však nepochybně dána zhoršujícím se zdravotním stavem skladatele. O necelé dva měsíce později

¹⁰⁵ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 17. října 1958 (CBM, PBM Kfr 1316).

¹⁰⁶ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 31. října 1957 (CBM, PBM Kfr 1300).

¹⁰⁷ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 17. října 1958 (CBM, PBM Kfr 1316).

He informed his friend about his wife Charlotte, siblings Marie and brother František Martinů, who lived in Polička. He reacted to Rybka's condolences on the death of his brother František and openly discussed the complicated relationship between his sister Marie and sister-in-law Jindřiška Martinů.¹⁰⁵

Martinů also frequently wrote to Frank Rybka about their shared friends, Charles Munch, Frances Ježková, Stella Steinerová, but most often about pianist Rudolf Firkušný and conductor Rafael Kubelík. The letters make it clear he enjoyed their personal and artistic interactions and mutual correspondence. The letters to Frank Rybka are also evidence of the development of these relationships. Martinů defended both of them, when Rybka thought they were not promoting his compositions enough. He sternly reprimanded him: *"You're not being fair to Rudy; he let me know, he offered to play Incantation in Salzburg, but they wanted to have the European premiere and he couldn't give them that, because he'd promised it to Edinburgh and so they chose Dvořák. Don't make bad blood. He's playing in Edinburgh at the end of the month and then twice in London with Kubelík."*¹⁰⁶ However, a year later he admitted things had changed: *"I couldn't care less about Ruda, he's completely estranged himself. But you know that yourself and you don't need to give him the address, he only ever writes an unreadable and quickly scribbled letter, probably just to be polite. But you don't have to tell him that, he probably knows well enough himself so don't pick at it. That other matador, K., is just the same."*¹⁰⁷ His criticisms of both friends were however undoubtedly

¹⁰⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 17 October 1958 (CBM, PBM Kfr 1316).

¹⁰⁶ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 31 October 1957 (CBM, PBM Kfr 1300).

¹⁰⁷ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 17 October 1958 (CBM, PBM Kfr 1316).

sdělil, že se Rafael Kubelík účastnil jeho narozeninové oslavy na Schönenbergu.¹⁰⁸

Politická situace byla další konstantou korespondence přátel. Z dopisů víme, že Martinů sledoval světové dění zejména díky deníku *The New York Times*. Vždy využil příležitost pro své sarkastické komentáře. Komentoval egyptskou krizi, aktivity senátora McCarthyho, medializované aféry kolem prezidenta Eisenhowera či volební klání ve Spojených státech. Rybkovi k tomu napsal 27. srpna 1956: „*Tak se chystej na volby a nezvorej to jako posledně, doufám že to vyhraješ, už je čas. Čtu tu komedii s volbama a je to velka psina, ovšem mezitím v Egyptě hoří koudel.*“¹⁰⁹ Opakovaně se také vracel k vypuštění první umělé družice Sputnik, kterou na oběžnou dráhu vyslal Sovětský svaz, aniž by západní svět byl technologicky na obdobný start připraven: „*Vám tam beha a strasí vas ten Sputnik a dela na vas bleep bleep a my za ty nase dane jsme nedostali ani malinkeho satelitka.*“¹¹⁰

Naopak velmi vážně se vyjádřil k Maďarskému povstání a důrazně odsoudil jeho krvavé potlačení v dopisech Franku Rybkovi i dalším adresátům v západní Evropě a ve Spojených státech. Rybkovi k tomu napsal: „*Je to zase zvorané a stalo to lidské životy, zkratka kde kdo se vyznamenal a hlavne ti Velici Mocipani kteří na to šli s armádou tanků, moc příjemny pocit pro nas i pro ně ,kteří jsme se považovali za civilisované národy. Pro kočku. Mam takový vztek, že bych nejradeji rozbil typewriter abych se na někom pomstil, ale zase rozum mi říká abych to*

¹⁰⁸ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 11. prosince 1958 (CBM, PBM Kfr 1317).

¹⁰⁹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 27. srpna 1956 (CBM, PBM Kfr 1291).

¹¹⁰ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 21. října 1957 (CBM, PBM Kfr 1301).

a result of the composer's worsening health. Less than two months later he wrote that Rafael Kubelík took part in his birthday celebration in Schöenberg.¹⁰⁸

Political news were another regular topic in the friends' correspondence. From these letters we know Martinů was keeping up to date on world events, mostly via *The New York Times*. He never shied away from his sarcastic comments. He commented on the Suez Crisis, the activities of Senator McCarthy, the medialised affair surrounding President Eisenhower or elections in the United States. On 27 August 1956 he wrote to Rybka on the topic: "*So prepare for the elections and don't mess it up like last time, I hope you win, it's about time. I'm reading that election comedy, it's a lot of fun, while in Egypt they're on hot coals.*"¹⁰⁹ He also repeatedly returned to the launching of the first artificial satellite, Sputnik, sent into orbit by the Soviet Union without the West being technologically prepared for a similar launch: "*You have that Sputnik zooming around scaring the daylights out of you going beep beep and for our taxes we didn't even get a small satellite.*"¹¹⁰

On another tack he had very serious things to say about the Hungarian Uprising, strongly condemning its bloody suppression in letter to Frank Rybka and others in Western Europe and the United States. He wrote to Rybka on the matter: "*It's all messed up again and cost human lives, in short everyone has earned a medal and especially the distinguished higher-ups who brought in an army of tanks, what a lovely feeling for us and for them, who considered each other civilized nations. Damn it. I'm so mad I'd rather smash the typewriter to get*

¹⁰⁸ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 11 December 1958 (CBM, PBM Kfr 1317).

¹⁰⁹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 27 August 1956 (CBM, PBM Kfr 1291).

¹¹⁰ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 21 October 1957 (CBM, PBM Kfr 1301).

*nedělal k vůli té bolavé ruce.*¹¹¹ A ve stejném dopise zmínil svou formu protestu. Rozhodl se neodeslat dokončenou partituru kantáty *Legenda z dýmu bramborové nati*, H 360, do Československa, kde měla být nastudována. Rybkovi ironicky napsal: „[...] *asi ted domu nepošlu, když se tak vyznamenali, jsou to hrdinové, budou mít v dějinách zvláštní kapitolu.*“¹¹² V lednu 1958 od této formy protestu upustil a kantáta měla premiéru v Praze na festivalu Pražské jaro.

Dalším kontinuálním tématem korespondence druhé poloviny 50. let byly problémy s cestovními pasy manželů Martinů. Poprvé o tom skladatel psal v dubnu 1956, kdy musel se svou ženou chvatně změnit nejen cílovou zemi, ale také dopravní prostředek. Místo lodí cestovali do Evropy letecky a Charlotte nesměla po dva roky navštívit Francii. Tím, že oba byli od roku 1952 občany Spojených států, mohli se zdržovat mimo Severní Ameriku pouze po omezenou dobu. To však omezovalo Charlotte Martinů nejen v délce jejího pobytu v rodné Francii, ale také v opakovaných cestách do vlasti. To vše mělo dopad i na vydání nových pasů. Až teprve v březnu 1958 se vše na čas vyřešilo. Přesto si Martinů Rybkovi posteskkl: „*Přisti rok nam nastanou trouble zas s passporthy, nebot nam vyjdou a ted to bude o moc horsi nebot jsme oba uz prozili tech par let zde a tak nevim co se s nami stane, budu muset zas hledat protekci.*“¹¹³

¹¹¹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 28. listopadu 1956 (CBM, PBM Kfr 1293).

¹¹² Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 28. listopadu 1956 (CBM, PBM Kfr 1293).

¹¹³ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 28. března 1959 (CBM, PBM Kfr 1321).

back at someone, but then my common sense tells me not to, because of my sore hand."¹¹¹ And in the same letter he mentioned his chosen form of protest. He decided not to send the completed score of the cantata *Legend of the Smoke from Potato Tops*, H 360, to Czechoslovakia where it was to have been performed. He wrote to Rybka with irony: "[...] *I probably won't send [it] home now, since they've really outdone themselves this time, what heroes, they'll get their own chapter in the history books.*"¹¹² In January 1958 he decided to end this form of protest and the cantata was premiered during the Prague Spring.

Another ever-present topic of the second half of 1950s were problems with the Martinů's passports. The composer first mentioned it in April 1956, when he and his wife had to rapidly change not just their destination country, but also their chosen mode of transport. Instead of sailing they flew to Europe and Charlotte was not allowed to visit France the next two years. Because both were United States citizens from 1952 onwards, they were only allowed to stay outside North America for limited periods. This however placed limits both on the length of Charlotte Martinů's stays in her birthplace of France, but also on repeated trips back home. It also effected the issuing of new passports. It took until March 1958 to sort it all out for a time. Martinů nevertheless complained to Rybka: "*Next year our passport troubles will start again, because they will run out and now it will be much worse, because of the years we've lived here, so I don't know what will happen to us, we'll have to pull in some favours.*"¹¹³

¹¹¹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 28 November 1956 (CBM, PBM Kfr 1293).

¹¹² Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 28 November 1956 (CBM PBM Kfr 1293).

¹¹³ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 28 March 1959 (CBM, PBM Kfr 1321).

Martinů našel ve Franku Rybkovi oddaného rádce, který mu pomáhal při úvahách o návštěvě Československa. Americký pas bránil Bohuslavu Martinů vlast navštívit, navíc jeho ostražitost i nedůvěra vůči komunistickému režimu, s nímž měl řadu špatných zkušeností, ho před touto cestou důrazně varovala. Nicméně pozvání z Československa dostával opakovaně. Frank Rybka byl coby občan Spojených států v jiné situaci. Mohl Československo navštívit, což také v létě 1957 udělal. Cesta za železnou oponu však ani pro něj nebyla snadná a získání víza se komplikovalo. Martinů mu proto napsal: „[...] *doufám ze to visum do 14 dnu dostanes,ackoliv ja jim neverim protoze u nas je ted system proc to delat jednoduse kdyz se to muze delat komplikovane.*“¹¹⁴ Ani informace z Československa nebyly radostné: „*Ty zpravy o domove jsou smutne a jeste jsem se chtel zeptat zdali ti vzali passport kdyz jsi prijel,to mne moc zajima.*“¹¹⁵ Z dotazu je zřejmé, že Martinů stále cestu zvažoval. Zdravotní stav skladatelových sourozenců v Poličce i touha po setkání s nimi a opakovaná pozvání festivalu Pražské jaro a dalších institucí, to vše nakonec přimělo skladatele k odhodlání cestu navzdory všem komplikacím uskutečnit na jaře 1958. Frank Rybka byl však důrazně proti a cestu mu rozmluvil. Jeho dopis se nedochoval, ale pádnost argumentů je zřejmá z reakce skladatele o Velikonocích 1958.¹¹⁶ Martinů v něm Rybku ujistil, že jeho rady bere vážně a bude se jimi řídit. Uvědomil si, že návštěva v Československu může být politicky zneužita a může více uškodit než prospět, a dodal: „[...] *tvuj dopis se mnou hodne*

¹¹⁴ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 22. července 1957 (CBM, PBM Kfr 1299).

¹¹⁵ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 21. října 1957 (CBM, PBM Kfr 1301).

¹¹⁶ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 6. [dubna] 1958 (CBM, PBM Kfr 1307).

Frank Rybka was also a loyal advisor to Martinů, helping him in considering his visit to Czechoslovakia. Bohuslav Martinů's American passport prevented him from visiting his homeland, but his past negative experiences of the Communist regime led to a mistrust and carefulness that served as stern warnings against making the trip. He was nevertheless repeatedly invited to Czechoslovakia. For Frank Rybka, as a citizen of the United States, things were different. He was able to visit Czechoslovakia and did so in the summer of 1957. His trip behind the Iron Curtain was however difficult and the visa process complicated. This is why Martinů wrote: "[...] *hope you get that visa within 14 days, although I can't trust them because now we have a system, so why do things simply when you could do them complicated.*"¹¹⁴ The news from Czechoslovakia was also not good: "*The news from home is sad and I also wanted to ask if they took your passport on arrival, that interests me a lot.*"¹¹⁵ The question implies Martinů was still considering the journey. The health of the composer's siblings in Polička along with his desire to meet them and repeated invitations from the Prague Spring festival and other institutions, all eventually led to the composer deciding – despite all complications – to make the trip in the spring of 1958. Frank Rybka strongly opposed this and talked him out of going. His letter was not preserved, but the strength of his arguments was clear from the composer's response during Easter 1958.¹¹⁶ Martinů assured Rybka he was taking his advice to heart. He realised that his visit to Czechoslovakia could be misused for political purposes, doing more harm than good and

¹¹⁴ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 22 July 1957 (CBM, PBM Kfr 1299).

¹¹⁵ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 21 October 1957 (CBM, PBM Kfr 1301).

¹¹⁶ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 6 [April] 1958 (CBM, PBM Kfr 1307).

zatrašl.“¹¹⁷ Později Rybkovi napsal, že také Rafael Kubelík potvrdil správnost rozhodnutí a obdobná potvrzení dostal i z Československa. V následujících měsících se Martinů vracel k složitému objasnění důvodů svým sourozencům, proč vlast nemůže navštívit. Právě důvody nemohl popsat, neboť by ohrozil doručení písemností. Věděl, že korespondence je cenzurována. Rybkovou radou se řídil i později a k cestě do Československa se už nenechal přesvědčit.

Bohuslav Martinů sdílel s Frankem Rybkou také radosti života, zálibu v dobrém jídle a pití a obdiv k ženám. Podobně jako dříve mu psal o svých kulinářských zážitcích i o „*dífkách*“. Ale už mnohem méně často. Kulinářské zmínky se v dopisech objevily v průběhu druhé poloviny 50. let pouze čtyřikrát. Všechny byly spojeny s pobytem u manželů Paula a Maji Sacherových. Martinů si vždy pochvaloval pobyt v jejich sídle na Schönenbergu. V létě 1957 proto Rybkovi napsal: „[...] *chodíme na kuřatka, už jsem jich přejeden.*“¹¹⁸ Své narozeniny v roce 1957 slavil rovněž na Schönenbergu a připravovanou večeři popsal: „*Budeme slavit svatek u Sacheru a vyvolil jsem si následující Menu: Bud ustrice a nebo kaviar a salmonu uzene, a takove veci, kachnu s orangem a ovoce a vino ovsem budou francouzska a prvotridni, neboť on ma skvely vyber ve sklepe.*“¹¹⁹ Jedna z kulinářských zmínek následovala také po operaci žaludku. Nepochybně měla ujistit přítele i jeho samotného, že je vše na dobré cestě. Detailně proto popsal, co večeřel: „*Jytecne jsme se najedli, ja trochu prebral neboť byly humrove langusty a kaviar s husimi jatrami*

¹¹⁷ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 6. [dubna] 1958 (CBM, PBM Kfr 1307).

¹¹⁸ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 27. srpna 1956 (CBM, PBM Kfr 1291).

¹¹⁹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 7. prosince 1957, (CBM, PBM Kfr 1303).

he added: “[...] *your letter really shook me up.*”¹¹⁷ He later wrote to Rybka saying Rafael Kubelík had confirmed this was a correct decision and he had also received similar confirmations from Czechoslovakia. In the following months Martinů repeatedly dealt with the difficulty of explaining his reasons for not visiting his homeland to his siblings. He was unable to set out the real reasons, because it would put the delivery of his letter in jeopardy. He knew his correspondence was being censored. He also acted according to Rybka’s advice later on and was never convinced to travel to Czechoslovakia.

Bohuslav Martinů also discussed the joys of life with Frank Rybka, his love of good food and drink and appreciation of women. As before, he wrote about his culinary experiences and about “*dířky*” (“*girls*”). But a lot less frequently than before. In letters from the second half of the 1950s there are only four culinary mentions. All of these were associated with the couple’s stay with Paul and Maja Sacher. Martinů always had high praise for stays at their residence in Schöenberg. In the summer of 1957 he wrote to Rybka: “[...] *we go for chicken, I’ve eaten my fill of them.*”¹¹⁸ He also celebrated his 1957 birthday in Schöenberg and described the prepared feast: “*We will be celebrating at the Sachers’ and I chose the following Menu: either oysters or caviar and smoked salmon, all those kinds of things, the duck with orange and fruit and wine will of course be French and first class, because he also has an excellent selection in the cellar.*”¹¹⁹ One of the culinary mentions also came after his stomach operation. He was clearly trying to reassure his friend, as well as himself, that things were going well.

¹¹⁷ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 6 [April] 1958 (CBM, PBM Kfr 1307).

¹¹⁸ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 27 August 1956 (CBM, PBM Kfr 1291).

¹¹⁹ Letter from Bohuslav Martinů to Frank Rybka, 7 December 1957 (CBM, PBM Kfr 1303).

a zmrzlina a champagne, to vis ze clovek neodola ale dobre to dopadlo, trochu jsem se natahnul na kanape a ono se to slehlo.“¹²⁰ Poslední zmínka skladatele o dobrém jídla byla spojena s uzdravováním. S potěšením zmínil, že ve zdraví přečkal zátěžový test v podobě vepřové kýty se zelím a s knedlíkem.¹²¹

Ojedinělé zmínky o „*dífkách*“ byly v druhé polovině 50. let spojeny pouze s prosbami. V létě 1955 Martinů žádal Rybku, aby mu zaslal fiktivní pozvání, které ve skutečnosti mělo krýt schůzku s Olgou Schneeberger. Korespondence obou přátel se ale mýjela, a tak k utajovanému setkání nedošlo.¹²² Byl to poslední pokus o konspirativní schůzku, o němž se Martinů ve svých dopisech zmínil. V letech 1957 a 1958 Martinů prosil Franka Rybku už jen o předání informací své přítelkyni, aniž by uvedl její jméno. Na konci roku 1957 Rybku konspirativně žádal: „*Chtel jsem se te zeptat zdali bys mohl diskretne vyzvedet co se stalo s drahouskem, nechci psat jmeno, co ma u tebe jeste kartony, odjela zpet do NY. uz pred mesicem a nemam vubec zpravy, snad by Ruda neco vedel jiste se u neho prihlasi, vyzved to ale pis opatrne v tvem dopise, hlavne neuvadej jmeno ja uz budu vedet o koho se jedna.*“¹²³ Patrně se jednalo o Rosalii Bartsow, s níž se skladatel stýkal v letech 1946 až 1954, což dokládají písemnosti v prvním svazku korespondence s Frankem Rybkou. Také o rok později požádal

¹²⁰ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 31. prosince 1958 (CBM, PBM Kfr 1318).

¹²¹ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 3. února 1959 (CBM, PBM Kfr 1319).

¹²² Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 21. července 1955 (CBM, PBM Kfr 1282).

¹²³ Dopis Bohuslava Martinů Franku Rybkovi, 10. listopadu 1957 (CBM, PBM Kfr 1302).

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Milý Franku: II. Dopisy Bohuslava Martinů Franku Rybkovi z let 1955 až 1959 .

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.